

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Теоретичні відомості та вправи
з граматики німецької мови
для самостійної роботи студентів
факультету міжнародного бізнесу та менеджменту
(освітньо-кваліфікаційні рівні – бакалавр і магістр)
та методичні рекомендації щодо їх виконання**

Тернопіль
Економічна думка
2005

Теоретичні відомості та вправи з граматики німецької мови для самостійної роботи студентів факультету міжнародного бізнесу та менеджменту (освітньо-кваліфікаційні рівні – бакалавр і магістр) та методичні рекомендації щодо їх виконання / Укл. Л. Р. Вовк. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 68 с.

Укладач: Л. Р. Вовк – доцент кафедри німецької мови для ЗЕД Тернопільського державного економічного університету.

Відповідальна за випуск: Л. Р. Вовк – завідувач кафедри німецької мови для ЗЕД Тернопільського державного економічного університету.

Рецензенти: Б. І. Гінка канд. філол. наук, доцент, декан факультету іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету;

Н. С. Лиса – канд. філол. наук, доцент кафедри англійської мови для ЗЕД Тернопільського державного економічного університету.

Навчально-методичне видання, укладене на основі оригінальних джерел, відповідає вимогам Програми вищої школи України з німецької мови, призначене як для аудиторної, так і неаудиторної (самостійної) роботи студентів (освітньо-кваліфікаційні рівні – бакалавр і магістр), сприятиме активізації теоретичних знань з граматики та засвоєнню граматичних явищ, без яких неможливо досягти певного рівня мовленнєвої компетенції.

Затверджено на засіданні кафедри німецької мови для ЗЕД (протокол №14 від 12.04.2005 р.)

Вступ

Теоретичні відомості та вправи з граматики німецької мови для самостійної роботи (з методичними рекомендаціями щодо їх виконання) укладені на основі оригінальних джерел. Вони відповідають вимогам Програми вищої школи України з німецької мови, в якій підкреслюється важливість вироблення граматичних умінь і навичок, зокрема правильного утворення словоформ і сполучення слів у реченні.

Метою опанування граматики кожної іноземної мови є оволодіння мовленнєвими уміннями та навичками: репродуктивними (шляхом використання усного мовлення, письма) і рецептивними (шляхом сприйняття, запам'ятовування, впізнання вивчених явищ, розуміння чужого мовлення).

Репродуктивне засвоєння забезпечить зв'язок теорії з практикою у навчанні, озброїть практичними уміннями, які придадуться в житті.

У навчально-методичному виданні подано короткі теоретичні відомості про окремі граматичні явища з морфології та синтаксису німецької мови, запропоновано виконати вправи для закріплення матеріалу, поглиблення знань із граматики німецької мови та вироблення мовленнєвих умінь і навичок.

Теоретичний матеріал лаконічно подано українською мовою. Це робить можливим його опрацювання студентами-заочниками.

Вправи запропоновано різних рівнів складності.

Вправи першого рівня складності укладено для формування знань із граматики німецької мови, а другого і третього – для розвитку комунікативних умінь і навичок.

Призначені вправи для групового та індивідуального виконання.

ЧАСТИНА 1

ДІЄСЛОВО (DAS VERB)

У німецькій мові розрізняють дві групи дієслівних форм:

- відмінювані форми (=Verbum finitum – das finite Verb);
- невідмінювані форми (=Verbum infinitum, або іменні форми дієслова).

До **відмінюваних** форм відносяться:

- три особові форми в однині і множині;
- шість часових форм (**Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I, Futur II**);
- три способи: дійсний (**der Indikativ**), наказовий (**der Imperativ**) і умовний (**der Konjunktiv**);

дві форми стану: активний (**das Aktiv**) і пасивний (**das Passiv**).

До **невідмінюваних** (іменних) форм відносяться:

чотири форми інфінітиву (**Infinitiv I und II Aktiv, Infinitiv I und II Passiv, Infinitiv I und II Zustandspassiv**);

прислівники (**Partizip I und Partizip II**).

За способом утворення німецькі дієслова поділяються на прості, складні та похідні.

Прості дієслова (у неозначеній формі – **Infinitiv**) складаються із кореня та суфікса **-en**:

lesen – читати;

fahren – їхати;

gehen – йти.

Складні дієслова. Таких дієслів порівняно небагато. У складному дієслові основною його частиною (останнім компонентом) завжди є дієслово. Визначальним словом (першим компонентом) може бути:

- іменник: *teilnehmen* – брати участь;
- прикметник: *freilassen* – відпускати;
feststellen – встановлювати;
- дієслово: *kennenlernen* – знайомитись;
stehenbleiben – зупинятись.

Головний наголос падає на визначальне слово. Складні дієслова відмінюються так само, як і дієслова з відокремлюваними префіксами (див. нижче).

Похідні дієслова утворюються здебільшого за допомогою префіксів, рідше – за допомогою суфіксів. Префікси дієслів можуть бути:

- невідокремлюваними: **be-, ge-, er-, ver-, zer-, emp-, ent-, miß-**. Вони не мають самостійного значення, ненаголошені і не відокремлюються при відмінюванні дієслова.
- відокремлюваними: такими можуть виступати прийменники **an, auf, aus, nach, bei, zu, mit, ein** (від *in*) і прислівники **hin, her** (іноді в поєднанні з прийменниками – **heraus**), **fort, zurück, empor, dazwischen, dar, vorbei** та деякі ін. Відокремлювані префікси несуть на собі головний наголос і відокремлюються від кореня дієслова при його відмінюванні в **Präsens, Imperfekt i Imperativ**. Відокремлюваний префікс стоїть в кінці речення. При утворенні **Partizip II** префікс **ge-** ставиться між відокремлюваним префіксом і основою дієслова.

- відокремлюваними і невідокремлюваними можуть виступати префікси: **durch, um, über, unter, hinter, wider, wieder, voll**. Якщо наголос падає на префікс, він зберігає значення прийменника (конкретне просторове значення) і при відмінюванні відокремлюється:

Der Mann setzte uns ans andere Ufer über. Чоловік переправив нас на другий берег.

Якщо наголос падає на основу дієслова, префікс не відокремлюється і дієслово набуває переносного значення:

Wann übersetzen Sie diesen Text? Коли Ви перекладете цей текст?

Залежно від типу відмінювання дієслова поділяються на сильні, слабкі і неправильні.

Сильні дієслова (starke Verben) утворюють основні форми за допомогою зміни кореневого голосного в **Präterit** і часто в **Partizip II**. **Partizip II** має префікс **ge-** і суфікс **-en**:

werfen – warf – geworfen;

fallen – fiel – gefallen.

Слабкі дієслова (schwache Verben) не змінюють кореневого голосного при утворенні своїх основних форм; вони утворюють **Präterit** за допомогою суфікса **-(e)te**, а **Partizip II** – за допомогою префікса **ge-** і суфікса **-(e)t**:

machen – machte – gemacht;

baden – badete – gebadet.

Неправильні дієслова (unregelmäßige Verben) в **Präterit** і **Partizip II** змінюють кореневий голосний **e** на **a**, а також отримують суфікси слабких дієслів. До неправильних відносять три групи дієслів:

- дієслова:

brennen – brannte – gebrannt

– горіти;

kennen – kannte – gekannt

– знати;

nennen – nannte – genannt

– називати;

denken – dachte – gedacht

– думати;

senden – sandte – gesandt

– посилати;

wenden – wandte – gewandt

– повертати;

rennen – rannte – gerannt

– бігти, мчати;

- модальні дієслова (див. на С. 19)

- дієслова:

sein – war – gewesen

– бути;

haben – hatte – gehabt

– мати;

werden – wurde – geworden

– ставати;

gehen – ging – gegangen

– йти;

stehen – stand – gestanden

– стояти;

tun – tat – getan

– робити;

bringen – brachte – gebracht

– приносити;

Залежно від відношення до підмета дієслова поділяють на особові та безособові.

Особові дієслова можуть вживатись у всіх трьох особах однини і множини:

ich schreibe

du schreibst usw.

Безособові дієслова мають лише форму **3-ї особи однини** і вживаються з безособовим займенником **es**:

es regnet – падає дощ;
es donnert – гримить грім;

Багато дієслів можуть вживатися як особові, так і безособові:

Er geht. Він іде.
Wie geht es Ihnen? Як у Вас справи (Як Вам йдеться)?

Залежно від відношення до додатка дієслова поділяють на перехідні та неперехідні.

Перехідні дієслова виражають дію, що безпосередньо переходить на предмет чи особу, і вимагають після себе додатка в знахідному відмінку без прийменника:

Ich habe eine Schwester.

Wir besuchen Sie noch morgen.

Решта дієслів є **неперехідними**.

Розрізняють також **зворотні дієслова (Reflexivverben)**, які виражають дію, спрямовану на сам підмет. Ознакою зворотніх дієслів є зворотній займенник **sich**, який вживається в третій особі однини і множини, а в решті випадків вживається **Akkusativ** відповідного особового займенника:

<i>ich wasche mich</i>	<i>wir waschen uns</i>
<i>du wäschst dich</i>	<i>ihr wascht euch</i>
<i>er wäscht sich</i>	<i>sie waschen sich</i>

Деколи займенник **sich** стоїть у давальному відмінку:

*ich sehe **mir** das Bild an*
*du kaufst **dir** neue Schuhe...*

Таких дієслів небагато (*sich (D) anhören, sich merken, sich notieren, sich überlegen, sich etwas vorstellen, sich etwas kaufen...*), і всі вони обов'язково мають при собі додаток в **Akkusativ**.

Місце зворотного займенника **sich** у реченні

Після дієслова **sich** стоїть:

- завжди при прямому порядку слів: *Ich interessiere **mich** für Technik.*
*Mein Freund interessiert **sich** für Musik.*
- при зворотному порядку, якщо підмет виражений іменником:
*Für Musik interessiert **sich** auch meine Schwester.*

Після підмета зворотній займенник **sich** стоїть:

- у запитанні без питального слова, якщо підмет виражений особовим займенником:
*Interessierst du **dich** für Musik?*
- у запитанні з питальним словом, якщо підмет виражений особовим займенником:
*Wofür interessieren Sie **sich**?*
*Warum interessiert ihr **euch** für Literatur?*
- при зворотному порядку слів, якщо підмет виражений особовим займенником:
*Für Literatur interessiere ich **mich** auch.*
- в імперативному (наказовому) реченні, якщо підмет виражений особовим займенником:

*Kaufen Sie **sich** dieses Buch!*

За значенням дієслова поділяються на:

- **повнозначні** (основні) дієслова (**Vollverben**): fahren, leben, lachen...
- **допоміжні** дієслова (**Hilfsverben**):
 - модальні дієслова (Modalverben);
 - в складних формах: haben, sein, werden;
 - дієслова-зв'язки: sein, werden, heißen, bleiben ...

Відмінювання дієслів у Präsens

Слабкі дієслова			Сильні дієслова		
lernen	zeichnen	putzen	schreiben	fahren	sprechen
<i>ich lerne</i>	ich zeichne	ich putze	ich schreibe	ich fahre	ich spreche
du lernst	du zeichnest	du putzt	du schreibst	du fährst	du sprichst
er lernt	er zeichnet	er putzt	er schreibt	er fährt	er spricht
wir lernen	wir zeichnen	wir putzen	wir schreiben	wir fahren	wir sprechen
ihr lernt	ihr zeichnet	ihr putzt	ihr schreibt	ihr fahrt	ihr sprecht
sie lernen	sie zeichnen	sie putzen	sie schreiben	sie fahren	sie sprechen
Н е п р а в и л ь н і д і є с л о в а					
haben	sein	werden	stehen	tun	wissen
<i>ich habe</i>	ich bin	ich werde	ich stehe	ich tue	ich weiß
du hast	du bist	du wirst	du stehst	du tust	du weißt
er hat	er ist	er wird	er steht	er tut	er weiß
wir haben	wir sind	wir werden	wir stehen	wir tun	wir wissen
ihr habt	ihr seid	ihr werdet	ihr steht	ihr tut	ihr wißt
sie haben	sie sind	sie werden	sie stehen	sie tun	sie wissen

Простий минулий час – імперфект (das Imperfekt або das Präteritum).
 Вживається в розповіді для вираження дій, які відбулися або відбувалися в минулому одночасно або послідовно. **Imperfekt** є другою основною формою дієслова:

machen – machte – gemacht

gehen – ging – gegangen

Imperfekt **слабких** дієслів утворюється від основи Infinitiv за допомогою суфікса **-(e)te** і таких особових закінчень:

	О д н и н а	М н о ж и н а
1 ос.	-	-(e)n
2 ос.	-(e)st	-(e)t
3 ос.	-	-(e)n

На відміну від теперішнього часу, дієслова у 1 і 2 особах однини не мають особових закінчень:

ich sagte

wir sagten

du sagtest

ihr sagtet

Er, sie, es sagte

sie (Sie) sagten

Слабкі дієслова, основа яких закінчується на **-d, -t** або **-m, -n** з попереднім приголосним, отримують в **Imperfekt** суфікс **-(e)te**:

ich arbeitete, begegnete

wir arbeiteten, begegneten

du arbeitetest, begegnetest

ihr arbeitetet, begegnetet

er, sie, es arbeitete, begegnete

sie (Sie) arbeiteten, begegneten

Imperfekt сильних дієслів утворюється за допомогою зміни кореневого голосного і додавання особових закінчень до основи імперфекта:

ich kam, flog

wir kamen, flogen

du kamst, flogst

ihr kamt, flogt

er, sie, es kam, flog

sie (Sie) kamen, flogen

Існує також група **неправильних** дієслів, що, як і сильні, змінюють в імперфекті кореневий голосний, але одночасно приймають суфікс слабких дієслів **-te**:

bringen – brachte denken – dachte
nennen – nannte senden – sandte...

Відмінювання допоміжних дієслів в Imperfekt

haben	sein	werden
Ich hatte	ich war	ich wurde
du hattest	du warst	du wurdest
er hatte	er war	er wurde
wir hatten	wir waren	wir wurden
ihr hattet	ihr wart	ihr wurdet
sie hatten	sie waren	sie wurden

Відокремлювані префікси auf-, an-, ab-, bei-, ein-, zu-, vor-, aus- та ін. в **Imperfekt**, так само, як і в **Präsens**, відділяються від дієслова. У розповідному реченні або реченні без питального слова вони стоять на останньому місці:

*Er stand schnell **auf** und machte die Tür **zu**.* (Imperfekt)

*Räumt sie das Zimmer am Morgen **auf**?* (Präsens)

Невідокремлювані префікси be-, ge-, er-, ver-, zer-, ent-, empf- і **miß-** як в **Imperfekt**, так і в **Präsens** не відокремлюються від дієслова:

Er verschwieg uns die Wahrheit. (Imperfekt)

Sie erzählt eine interessante Geschichte. (Präsens)

Складний минулий час – перфект (Perfekt) служить для вираження дії, що відбулася (завершена) або відбувалася (незавершена) в минулому. Цей час переважно вживається в усному спілкуванні – в діалогах, а також в коротких повідомленнях, дія яких може бути пов'язана з теперішнім часом (у такому разі **Perfekt** вказує на передчасність дії в теперішньому часі):

*Ich **habe** die Hausaufgaben **gemacht** und **gehe** jetzt spazieren.*

Perfekt є складною часовою формою. Він **утворюється** за наступною схемою:

haben/sein (у Präsens) + Partizip II основного дієслова

При цьому за особами і числами змінюється лише допоміжне дієслово, а **Partizip II** не зазнає жодних змін:

*Dieses Buch **habe** ich schon **gelesen**.*

*Er **ist** vor kurzem nach Hause **gegangen**.*

З допоміжним дієсловом **sein** Perfekt (і Plusquamperfekt – див. нижче) утворюють:

- неперехідні дієслова, які означають рух, переміщення (*Ich **bin** ins Kino **gegangen**. Sie **sind** **gelaufen**);*
- неперехідні дієслова, які означають зміну стану (*Er **ist** **gestorben**. Sie **ist** **eingeschlafen**);*
- дієслова **bleiben, begegnen, geschehen, gelingen, folgen, fallen, passieren, mißlingen** (*Gestern **sind** wir zu Hause **geblieben**);*
- допоміжні дієслова **sein і werden** (*Ich **bin** im Theater **gewesen**).*

За допомогою допоміжного дієслова **haben Perfekt** (і **Plusquamperfekt**) утворюють такі групи дієслів:

- всі перехідні (ті, що вимагають після себе додатка у знахідному відмінку) (*Ich habe mein Heft schon gefunden*);
- більшість дієслів, що вимагають додатка у знахідному та родовому відмінках, а також прийменникового додатка (*Sie hat ihm für das Geschenk gedankt*
Wir haben lange auf den Bus gewartet);
- зворотні (*Sie hat sich gut erholt. Er hat sich rasiert*);
- всі безособові (*Es hat geregnet. Es hat geschneit*);
- всі модальні (*Er hat es nicht gewollt*);
- неперехідні дієслова, які означають тривалу дію і спокій: **wohnen, lachen, sitzen** та ін. (*Das Mädchen hat nicht lange geschlafen*
Er hat den ganzen Tag gearbeitet);
- саме дієслово **haben** (*Sie haben im 3. Semester drei Prüfungen gehabt*).

Минулий відносний час – плюсквамперфект (Plusquamperfekt) вживається для вираження дії, що закінчилася до початку іншої дії, яка також відбувалась у минулому (тобто вказує на передчасність дії у минулому). Якщо для позначення дії, що відбулася раніше, використовується **Plusquamperfekt**, то для позначення дії, що відбулася пізніше, **Imperfekt (Präteritum)**:

Ich hatte die Hausaufgaben gemacht und ging spazieren.

Plusquamperfekt, як і **Perfekt**, є складною (аналітичною) часовою формою. Він утворюється за такою схемою:

haben /sein (в Imperfekt) + Partizip II основного дієслова
--

За особами і числами змінюється лише допоміжне дієслово. Вибір його (**sein** чи **haben**) для утворення **Plusquamperfekt** робиться за тими ж правилами, що й для утворення **Perfekt** (див. вище).

Майбутній час – футур I (Futur I) утворюється за наступною схемою:

<i>ich</i>	<i>werde</i>	<i>schreiben, fahren</i>
<i>du</i>	<i>wirst</i>	<i>schreiben, fahren</i>
<i>er, sie, es,</i>	<i>wird</i>	<i>schreiben, fahrest</i>
<i>wir</i>	<i>werden</i>	<i>schreiben, fahren</i>
<i>ihr</i>	<i>werdet</i>	<i>schreiben, fahren</i>
<i>sie, Sie</i>	<i>werden</i>	<i>schreiben, fahren</i>

Futur I служить для позначення дії в майбутньому часі.

У німецькій мові є також форма **Futur II**, проте вона застаріла і майже не вживається.

ВПРАВИ

I. *Поставте дієслово у правильній формі (Präsens).*

1. Wo _____ du? (arbeiten)
2. Er _____ schon lange, (warten)
3. Ich _____ meine Brille nicht, (finden)
4. Wann _____ du? (fahren)
5. Ich _____ es nicht (wissen)
6. Sie _____ dich um Hilfe, (bitten)
7. Er _____ mich nie. (grüßen)
8. Wann _____ ihr? (heiraten)
9. Wie _____ du? (heißen)
10. _____ du mir den Stift? (geben)

II. *Доповніть правильні особові форми дієслів (Präsens).*

1. sie <u>seht</u> _____	gehen
2. ihr _____	schreiben
3. er _____	telefonieren
4. wir _____	reden
5. du _____	machen
6. sie _____	fragen
7. ich _____	spielen
8. du _____	lieben
9. Sie _____	studieren
10. sie (Pl.) _____	schlafen

III. *Поставте запитання у другій особі однини (Präsens).*

1. Was empfehlen Sie mir?	<u>Was empfiehlst du mir?</u>
2. Wohin fahren Sie?	_____
3. Wem helfen Sie gern?	_____
4. Wie lange warten Sie hier schon?	_____
5. Warum vergessen Sie das immer wieder? -	_____
6. Warum antworten Sie nicht?	_____
7. Warum nehmen Sie mir die Zigaretten weg?	_____
8. Wissen Sie den Namen?	_____
9. Warum werden Sie gleich so böse?	_____
10. Welche Zeitung lesen Sie da?	_____
11. Sind Sie heute abend zu Hause?	_____
12. Wen laden Sie sonst noch ein?	_____

IV. *Haben чи sein? Доповніть правильні форми (Perfekt).*

1. Wie bist du hierher gekommen? – Ich _____ ein Taxi genommen.
2. Was; _____ Sie am Wochenende gemacht? – Ich _____ zum Schwimmen gegangen.

3. _____ ihr euch schon die Innenstadt angesehen? – Ja, gestern. - Und wie _____ es euch gefallen? – Sehr gut. Wir _____ sogar in einer Kirche ein Orgelkonzert gehört.
4. Warum _____ du denn so müde? – Ich _____ gestern mit einer Freundin in die Disco gegangen. Danach _____ ich lange nicht eingeschlafen. Vielleicht _____ ich auch an Nachmittag zu viel Kaffee getrunken.
5. _____ Sie schon umgezogen? – Nein, wir _____ die Wohnung noch nicht fertig renoviert.
6. Wann _____ Sie geboren? – Am 12.1.1968. – Und wann _____ Sie mit dem Studium begonnen? – 1988.

V. *Дайте відповідь на наступне запитання: “Was haben Sie am letzten Wochenende gemacht?” Утворіть речення за допомогою таких словосполучень (Perfekt):*

1. lange schlafen
Ich habe lange geschlafen.
2. gemütlich frühstücken
3. in Ruhe Zeitung lesen
4. einen Brief schreiben
5. einen Mittagsschlaf machen
6. spaziergehen
7. zum Abendessen mit Freunden ins Restaurant gehen
8. einen Film im Fernsehen sehen

VI. *Haben* чи *sein*? *Поставте запитання (Perfekt).*

1. viel arbeiten
Haben Sie heute viel gearbeitet?
2. mit dem Auto fahren
3. etwas Schönes machen
4. Zeitung lesen
5. Radio hören
6. jemandem helfen
7. spaziergehen
8. Essen kochen
9. schwimmen
10. früh aufstehen
11. eine Liebeserklärung machen
12. Fahrrad fahren

VII. *Доповніть особові форми дієслів (Perfekt).*

1. Franz hat sich um einen Job bei der Post beworben. (bewerben)
2. Beeil dich! Der Film _____ vor zehn Minuten. (beginnen)
3. Mein Gott, _____ ich – jetzt _____!
(erschrecken)
4. Wie _____ denn der Mann _____, mit dem ich dich gestern auf
der Party _____? (heißen)
(treffen)
5. Er _____ sehr lange unter der Trennung von seiner Freundin _____. (leiden)

6. Wer _____ das Spiel _____? Becker oder Agassi? (gewinnen)
 7. Ah, meine Brille! Wo du sie denn _____? (finden)
 8. Was _____ du gestern abend _____? (trinken)
 9. Das ist mein Platz! Hier _____ immer ich _____? (sitzen)
 10. In welchem Jahr _____ Mozart _____? (sterben)
 11. Den ganzen Tag hat es geregnet, aber am Abend – wieder schön _____. (werden)
 12. Warum _____ Sie mich gestern nicht mehr _____? (anrufen)

VIII. *Доповніть правильні особові форми дієслів (Imperfekt).*

1. sie <u>machte</u>	machen	10. es _____	regnen
2. du _____	fragen	11. Sie _____	zahlen
3. ich _____	stellen	12. ihr _____	kaufen
4. sie _____	lieben	13. sie(Pl.) _____	holen
5. er _____	arbeiten	14. wir _____	legen
6. ihr _____	warten	15. ich _____	reisen
7. wir _____	reden	16. er _____	hängen
8. sie (Pl.) _____	hoffen	17. du _____	grüßen
9. du _____	lachen	18. Sie _____	kochen

IX. *Утворіть Imperfekt (форму 3 особи однини) і впишіть його у відповідну графу.*

Infinitiv	mit Vokalwechsel	ohne Vokalwechsel
1. bieten	<u>er bot</u>	_____
2. antworten	_____	<u>er antwortete</u>
3. bleiben	_____	_____
4. stellen	_____	_____
5. stehen	_____	_____
6. hängen	_____	_____
7. machen	_____	_____
8. wissen	_____	_____
9. nennen	_____	_____
10. zählen	_____	_____
11. erschrecken	_____	_____
12. heben	_____	_____

X. *Поставте подані речення спочатку в Imperfekt, а потім – у Perfekt.*

- Der Unterricht fängt an.
Der Unterricht fing an. – Der Unterricht hat angefangen.
- Sie bringt mir ein Geschenk.
- Der Arzt verbindet die Wunde.
- Er zieht sich um.

5. Die Katze frißt die Maus.
6. Der Bus hält hier nicht.
7. Sie lädt Sarah zur Party ein.
8. Er läuft schnell.
9. Sie kommt auch.
10. Das Baby schreit viel.
11. Sie treibt viel Sport.
12. Er verzeiht mir die Lüge.

XI. *Доповніть речення відповідними дієсловами (Imperfekt).*

gehen nehmen auspacken
 essen fahren gehen
 suchen gehen
 empfehlen kennen
 duschen haben sei

1. Ich kam um 17.13 Uhr am Hauptbahnhof an .
2. Als erstes _____ ich mir ein Hotel.
3. Da ich keine Hotels in Frankfurt _____, _____ ich zur Touristeninformation.
4. Dort _____ man mir ein sehr schönes, kleines Hotel im Zentrum.
5. Ich _____ ein Taxi und _____ in das Hotel.
6. Dort _____ ich meine Koffer _____ und _____ .
7. Danach _____ ich ins Restaurant und _____ sehr viel, da ich großen Hunger _____.
8. Schließlich _____ ich sehr müde und _____ ins Bett.

XII. *Дайте відповіді на запитання (Plusquamperfekt).*

1. Warum mussten Sie noch einmal nach Hause zurückfahren? (meinen Paß vergessen)
Weil ich meinen Paß vergessen hatte.
2. Warum konntest du die Tür nicht aufschließen? (den Schlüssel nicht mitgenommen)
3. Warum durftest du nicht mitkommen? (meine Eltern verbieten es)
4. Warum mussten Sie gestern so lange im Büro bleiben? (der Chef bitten mich darum)
5. Warum konntest du nichts zu essen einkaufen? (die Geschäfte schon geschlossen)
6. Warum bist du gestern abend nicht länger geblieben? (plötzlich müde werden)

XIII. *Доповніть речення відповідними дієсловами (Plusquamperfekt).*

spülen beenden abfahren aufhören
 werden heimgehen einladen
 vergessen

1. Als ich gestern abend nach Hause kam, hatten meine Eltern schon gegessen.
2. Bis wir am Bahnhof ankamen, _____ der Zug schon _____ .
3. Bis ich morgens aufstand, _____ mein Mann bereits das ganze Geschirr von der Party _____ .

4. Ich war am Wochenende in Paris. Eine Freundin _____ mich _____.
- 5. Als wir in Bremen ankamen, _____ der Regen schon _____ und es _____ zum Glück auch wärmer _____.
6. Als ich zur Party kam, _____ die meisten Gäste bereits _____.
7. Als ich ihn kennenlernte, _____ er schon sein Studium _____.
8. Inge ging noch schnell einmal nach Hause zurück, weil sie ihre Fahrkarte _____.

XIV. **Präsens, Imperfekt** чи **Perfekt**? *Доповніть речення дієсловами відповідної форми:*

Der Wettlauf zwischen dem Hasen und dem Igel

Es _____ (sein) an einem schönen Sonntagmorgen im Herbst. Frau Igel _____ (waschen) gerade ihre Kinder und _____ sie _____ (anziehen). Inzwischen _____ ihr Mann auf dem Feld _____ (Spazierengehen). Er (sein) noch nicht weit weg, da _____ (treffen) er den Hasen. Er _____ (grüssen) ihn höflich: "Guten Morgen, Meister Lampe!" Aber der Hase, der ein vornehmer und unhöflicher Herr _____ (sein), _____ (antworten) ihm nicht. Er _____ (sagen) erst nach einer Weile: "Was _____ (machen) du hier schon so früh am Morgen auf dem Feld?" – "Ich" _____ (Spazierengehen), _____ (sagen) der Igel. – "Spazieren?" _____ (lachen) der Hase, "Du mit deinen kleinen, krummen Beinen?" Das _____ (argem) den Igel sehr und er _____ (sagen): "_____ (glauben) du, daß du mit deinen Beinen schneller laufen _____ (können) als ich?" – "Aber natürlich", _____ (antworten) der Hase. Da _____ der Igel _____ (vorschlagen): "Machen wir doch einen Wettlauf. Ich werde dich überholen!" – "Das _____ (sein) ja zum Lachen!", _____ (rufen) der Hase. "Du mit deinen krummen Beinen! Aber wir _____ (können) es ja versuchen. Was _____ (bekommen) der Sieger?" – "Ein Goldstück und eine Flasche Schnaps." – "Gut, wir gleich _____ (anfangen)!" – "Moment", _____ (sagen) der Igel, "ich _____ (müssen) erst noch frühstücken. In einer halben Stunde _____ (sein) ich wieder hier." Als der Igel zu Hause _____ (ankommen), _____ (rufen) er seine Frau und _____ (sagen): "Ich _____ mit dem Hasen um eine Flasche Schnaps und ein Goldstück _____ (wetten), daß ich schneller laufen _____ (können) als er. Zieh dich schnell an und komm mit." – "Ach du lieber Gott, _____ (sein) du verrückt?" – "Keine Sorge, komm einfach mit. Unterwegs _____ (sagen) der Igel zu seiner Frau: "Paß gut auf! Wir _____ (machen) den Wettlauf auf dem langen Feld. Der Hase _____ (laufen) in der einen Furche, ich _____ (laufen) in der anderen Furche. Da oben _____ wir _____ (anfangen). Stell dich hier unten hin. Wenn der Hase _____ (ankommen), dann _____ (rufen) du: "Ich _____ (sein) schon da!" Der Igel _____ (gehen) nach oben zum Hasen. "_____ wir _____ (anfangen)?" – "Ja, gut." – "Also, eins – zwei – drei", (zählen) der Hase und _____ (rennen) los. Der Igel _____ (machen) nur drei Schritte und _____ (bleiben) dann sitzen. Als der Hase unten _____ (ankommen), _____ (rufen) die Igelfrau: "Ich _____ (sein) schon da!" Der Hase _____ (sein) total überrascht und _____ (rufen): "Noch einmal!" und _____ (rennen) wieder zurück. Als er oben _____ (ankommen), _____ (rufen) der Igelmann: "Ich _____ (sein) schon da!" – "Noch einmal!", _____ (schreien) der Hase und _____ (rennen) wieder los. So _____ (laufen)

der Hase noch drei und siebenzig mal, und immer _____ (hören) er: "Ich _____ (sein) schon da!" Beim vierundsiebenzigsten Mal _____ (bleiben) der Hase tot liegen. Der Igel _____ (nehmen) das Goldstück und die Flasche Schnaps, _____ (rufen) seine Frau, und beide _____ (gehen) glücklich nach Hause. Und wenn sie nicht _____ (sterben), dann _____ (leben) sie noch heute.

(nach einem Märchen der Brüder Grimm)

XV. **Perfekt** чи **Plusquamperfekt**? Доповніть речення дієсловами відповідної форми.

Підказка: Präsens + Perfekt

Präteritum + Plusquamperfekt

1. Ich bin heute sehr müde, weil ich letzte Nacht zu wenig _____. (schlafen)
2. Sie wollte nicht mit ins Kino, weil sie den Film schon letzte Woche _____. (sehen)
3. Er ging so schnell er konnte, aber als er am Bahnhof ankam, _____ der Zug gerade _____ (abfahren)
4. Ich möchte jetzt nichts mehr essen, denn ich _____ vorhin schon etwas _____. (essen)
5. _____ Sie die Post schon? _____ (abschicken)
6. Die Party war ein großer Erfolg. Wir _____ auch alles gut _____. (vorbereiten)

XVI. *Майбутній час. Сформулюйте запитання (Futur I + Präsens)*

1. am – was – du – Wochenende – machen
Was machst du am Wochenende? – Was wirst du am Wochenende machen?
2. heute abend – Kino – mit mir – du – ins – gehen
3. wie lange – im – du – Sommer – Urlaub machen
4. wann – mich – besuchen – Sie
5. morgen – Spazierengehen – wir
6. Sonntag – wir – am – schwimmen gehen
7. nächstes Jahr – in die – wieder – Sie – fliegen – USA
8. nach der Arbeit – gehen – ins – Cafe – wir – noch

XVII. *Утворіть речення у Präsens. Зверніть особливу увагу на вживання відокремлюваних префіксів.*

Was macht eine Hausfrau?

1. das Baby anziehen
Sie zieht das Baby an.
2. das Frühstück vorbereiten
3. den Tisch abräumen
4. das Geschirr spülen und abtrocknen
5. Lebensmittel einkaufen
6. die Wäsche aufhängen
7. die Tochter vom Kindergarten abholen
8. die Wohnung aufräumen

XVIII. *Складіть речення з поданими дієсловами. Зверніть увагу на вживання відокремлюваних та невідокремлюваних префіксів.*

1. abfahren.	<i>Der Zug fährt bald ab.</i> _____
2. empfehlen	_____
3. zurückkommen	_____
4. abgeben	_____
5. verstehen	_____
6. aufstehen	_____
7. anrufen	_____
8. erlauben	_____
9. entscheiden	_____
10. wegfahren	_____

XIX. *Утворіть речення у Perfekt.*

1. die Haustür – abschließen – er – nicht
Er hat die Haustür nicht abgeschlossen.
2. das Rauchen – der Arzt – mir – verbieten
3. wann – aufstehen – du – heute?
4. die unregelmäßigen Verben – ihr – wiederholen?
5. sie – im Schlafzimmer – verstecken – ihr ganzes Geld
6. warum – noch nicht – du – dich – umziehen?
7. nach zwei Stunden – der Direktor – beenden – die Diskussion
8. meine kleine Tochter – dieses schöne Glas – zerbrechen – leider
9. Papa – noch nicht – anrufen
10. anfangen – wann – der Film?

XX. *Доповніть речення дієсловами відповідної форми. Зверніть увагу на вживання відокремлюваних і невідокремлюваних префіксів.*

1. <i>Drehen</i> Sie das Steak nach drei Minuten <u>um</u> .	umdrehen
2. Er <i>versteht</i> keinen Spaß — _____	verstehen
3. Bitte _____ Sie doch schon mit dem Essen _____ .	beginnen
4. Wer von euch _____ mit mir nachher die Wohnung _____ ?	aufräumen
5. _____ dir doch eine Pizza beim Pizza-Service _____ .	bestellen
6. Warum _____ du sie nicht _____ ?	anrufen
7. Er _____ immer so lustige Geschichten _____ .	erzählen
8. Sie _____ sich immer erst in letzter Minute _____ .	entscheiden

XXI. *Напишіть дані речення у майбутньому часі (Futur I).*

1. Wir arbeiten jetzt vom frühen Morgen bis zum späten Abend.
2. Wann machst du deine Dienstreise?
3. Es schneit jetzt sehr oft.
4. An heißen Sommertagen gehen die Kinder in den Wald.
5. Es gibt heute keinen Regen.

6. Im Herbst regnet es oft.
7. Er hält für uns einen interessanten Vortrag.
8. In diesem Warenhaus finden Sie eine große Auswahl an Kleidern.
9. In fünf Minuten sind wir zu Hause.
10. Du bleibst am Abend zu Hause.

XXII. *Доповніть зворотними займенниками у давальному або знахідному відмінку.*

1. Ich ziehe mich aus.
2. Du hast dir das Buch gerade angesehen.
3. Ich kann _____ keine größere Wohnung leisten.
4. Sie hat _____ verliebt.
5. Er kann _____ nicht erinnern.
6. Warum wäschst du _____ schon wieder die Haare?
7. Wir haben _____ verlaufen.
8. Zieh _____ bitte um, wir müssen gehen.
9. Ihr habt _____ geirrt.
10. Sie verstehen _____ sehr gut.
11. Wir machen _____ große Sorgen um unsere Kinder.
12. Ich habe _____ die linke Hand verbrannt.
13. Ich kann _____ nicht vorstellen, dass das richtig ist.
14. Hat sie _____ im Urlaub gut erholt?
15. Habt ihr _____ das auch gut überlegt?

XXIII. *Дайте відповіді на запитання. Зверніть увагу на вживання зворотних дієслів (Präsens, Perfekt).*

1. Bückt er sich nicht nach dem Geld?
*Doch, er **bückt sich** nach dem Geld. - Doch, er **hat sich** nach dem Geld **gebückt**.*
2. Ruht ihr euch jetzt nicht aus?
3. Erholst du dich nicht dabei?
4. Duscht ihr euch nicht nach dem Sport?
5. Zieht ihr euch zum Skifahren nicht wärmer an?
6. Legen Sie sich nach dem Essen nicht etwas hin?
7. Setzen Sie sich nicht bei dieser Arbeit?
8. Erkundigt sich der Arzt nicht nach seinem Zustand?
9. Erinnert ihr euch nicht an das Fußballspiel?
10. Wunderst du dich nicht über meine Geduld?
11. Rasierst du dich nicht mit dem Elektrorasierer?
12. Bewerben Sie sich nicht um diese Stelle?
13. Entschuldigst du dich nicht bei den Nachbarn?
14. Ziehst du dich fürs Theater nicht um?
15. Ärgerst du dich nicht über seine Antwort.

МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА (DIE MODALVERBEN)

Модальні дієслова (*die Modalverben*) **können, dürfen, wollen, mögen, müssen, sollen** і **lassen** передають відношення того, хто говорить, до дії, вираженої неозначеною формою дієслова (Infinitiv):

Er darf hier bleiben.

- Він **може** (має право) тут залишитись.

Er will hier bleiben.

- Він **хоче** тут залишитись.

Er soll hier bleiben.

- Він **повинен** тут залишитись.

Разом з неозначеною формою дієслова (Infinitiv) модальні дієслова утворюють складний дієслівний присудок.

Всі модальні дієслова, крім дієслова **lassen**, втрачають в 1-й і 3-й особі однини **Präsens** особові закінчення (як сильні дієслова в Imprefekt). При відмінюванні у Präsens вони також змінюють кореневі голосні (виняток становлять **sollen** і **lassen**). Модальне дієслово **lassen** відмінюється як сильне.

Відмінювання модальних дієслів у Präsens

können	dürfen	wollen	mögen	müssen	sollen	lassen
ich kann	ich darf	ich will	ich mag	ich muß	ich soll	ich lasse
du kannst	du darfst	du willst	du magst	du mußt	du sollst	du läßt
er kann	er darf	er will	er mag	er muß	er soll	er läßt
wir können	wir dürfen	wir wollen	wir mögen	wir müssen	wir sollen	wir lassen
ihr könnt	ihr dürft	ihr wollt	ihr mögt	ihr müßt	ihr sollt	ihr laßt
sie können	sie dürfen	sie wollen	sie mögen	sie müssen	sie sollen	sie lassen

Imprefekt модальних дієслів утворюється, як і в слабких дієслів, за допомогою суфікса **-te**. При цьому модальні дієслова втрачають умляут, а дієслово **mögen** змінює кореневий приголосний **-g-** на **-ch-**.

Відмінювання модальних дієслів в Imperfekt

können	dürfen	wollen	mögen	müssen	sollen
ich konnte	ich durfte	ich wollte	ich mochte	ich mußte	ich sollte
du konntest	du durftest	du wolltest	du mochtest	du mußttest	du solltest
er konnte	er durfte	er wollte	er mochte	er mußte	er sollte
wir konnten	wir durften	wir wollten	wir mochten	wir mußten	wir sollten
ihr konntet	ihr durftet	ihr wolltet	ihr mochtet	ihr mußtet	ihr solltet
sie konnten	sie durften	sie wollten	sie mochten	sie mußten	sie sollten

Perfekt і **Plusquamperfekt**, які вживаються дуже рідко, модальні дієслова утворюють за допомогою дієслова **haben**:

Ich **habe** es nicht **gekonnt** (Perfekt).

Er **hatte** es nicht **gewollt** (Plusquamperfekt).

Однак найчастіше модальні дієслова виступають з інфінітивом іншого дієслова, і тоді замість **Partizip II** вживається їх інфінітивна форма:

*Wir **haben** ihm **h e I f e n wollen** (Perfekt).*

*Sie **hatte** das **m a c h e n sollen** (Plusquamperfekt).*

Значення модальних дієслів:

wollen

а) основне значення – “хотіти”, “бажати”:

*Er **will** arbeiten.*

Він **хоче** працювати.

б) виражає дію в майбутньому і намір щось зробити:

*Im Sommer **will** ich ins Gebirge fahren.*

Влітку я збираюсь (маю намір) поїхати в гори.

*Bleiben Sie bitte, wir **wollen** darüber noch einmal sprechen.*

Залишіться, будьласка, ми поговоримо про це ще раз.

в) виражає запрошення до дії, пом’якшений наказ (1 особа множини):

***Wollen** wir ins Kino gehen!*

Давайте підемо у кіно!

г) виражає м’яке прохання із запитальною інтонацією:

***Willst** du der Mutter nicht helfen?*

Ти не допоможеш мамі?

mögen

а) виражає любов, прихильність до чогось; в цьому значенні вживається часто без інфінітива

*Alle Kinder **mögen** gern Eis.*

Усі діти люблять морозиво.

б) найчастіше вживається у формі **Imperfekt Konjunktiv** (умовний спосіб) для вираження бажання у ввічливій формі:

*Ich **möchte** mit Ihnen sprechen*

Я хотів би/хотіла б з Вами поговорити.

***Möchten** Sie Tee trinken?*

Чи не хотіли б Ви випити чаю?

в) вживається в непрямій мові у формі **Präsens Konjunktiv** для вираження ввічливого спонування:

*Er hat ihm gesagt, er **möge** nicht auf ihn warten.*

Він сказав йому, щоб його не чекав.

г) має значення обмеження, може виражати припущення:

Mag es auch kalt sein, er zieht keinen Mantel an.

Хоча і холодно, він не вдягне пальта.

*Diese Annahme **mag** richtig sein.*

Це припущення, можливо, правильне.

dürfen

а) має значення дозволу:

*Dieser Kranke **darf** schon aufstehen.*

Цьому хворому вже дозволено вставати.

(Цей хворий вже **може** вставати).

б) виражає заборону (якщо вжито разом із запереченням):

*Hier **darf** man nicht rauchen.*

Тут **не можна** (заборонено) палити.

в) виражає ввічливе прохання:

***Darf** ich Ihnen helfen?*

Чи **можна** (дозволите) Вам допомогти?

können

- а) основне значення – “могти”, “мати можливість щось зробити” або “вміти”:
Ich kann nicht schreiben, denn meine Hand tut weh. Я не можу писати, бо в мене болить рука.
Er kann nicht kommen, weil er keine Zeit hat. Він не може прийти, оскільки не має часу.
Kannst du schwimmen? Ти вмієш плавати?
б) виражає дозвіл (порівн. значення “дозвіл” дієслова **dürfen**):
Darf ich gehen? Я можу йти?
Ja, Sie können gehen. Так, Ви можете йти.

müssen

- а) виражає необхідність щось зробити. Вона може бути:
- 1) зумовлена законами природи:
Ohne Sauerstoff muß der Mensch sterben. Без кисню людина помирає (повинна померти).
 - 2) впливати із внутрішнього переконання чи якихось зовнішніх чинників (обставин):
Ich muß heute noch in die Bibliothek (gehen). Мені ще сьогодні треба (піти) до бібліотеки.
 - 3) зумовлена категоричною вимогою (чужа воля). Цей наказ обов’язково буде виконаний незалежно від бажання виконавця:
Die Studenten des 1. Studienjahres müssen Mitte Januar einige Prüfungen ablegen. Студенти першого курсу в середині січня повинні скласти декілька екзаменів.
- б) дієслово **müssen** із запереченням замінюється, як правило, дієсловом **brauchen** із запереченням:
Er braucht nicht (а не “muß nicht”) zur Arbeit zu gehen. Йому не потрібно йти на роботу.

sollen

- а) виражає необхідність (повинність) у результаті розпорядження другої особи. Це розпорядження сильніше за прохання, але воно може бути і не виконане через відсутність внутрішнього переконання (порівняйте в цьому ж значенні дієслово **müssen**). В українській мові слову **sollen** можуть відповідати слова **слід** або **потрібно**:
Sie sollen zur Konsultation kommen. Вам потрібно (слід) прийти на консультацію.
Ich soll mich bei dieser Frau entschuldigen (Aber ich weiß nicht warum). Я повинен/нна (мені слід) вибачитися перед цією жінкою але я не знаю, чому (немає переконання, що ця дія буде виконана).

Але:

- Ich muß mich bei dieser Frau entschuldigen.* Я повинен/нна вибачитися перед цією жінкою (є внутрішнє переконання: ця дія обов’язково буде виконана).

- б) **sollen** із запереченням виражає пом'якшену заборону:
*Hier **soll** man nicht rauchen!* Бажано, щоб тут не палили!
- в) **sollen** вживається у запитаннях:
***Soll** ich den Text übersetzen?* Мені перекладати текст?
- г) виражає розпорядження (можна перекладати також за допомогою частки "нехай"):
*Du **sollst** ins Dekanat gehen!* Ти **повинен/нна** піти у деканат!
 (хтось мені передав, що ти повинен/нна піти у деканат).
Нехай він іде додому!
- Er **soll** nach Hause gehen!* В останньому значенні дієслово **sollen** може вживатися в непрямій мові у формі **Präsens Konjunktiv**:
*Sie hat ihm gesagt, er **solle** nach Hause gehen.* Вона йому сказала, щоб він ішов додому.
- д) вводить підрядні умовні речення і вживається в **Imperfekt Konjunktiv**:
***Solltest** du ihn sehen, grüße ihn von mir.* Якщо ти його побачиш, передай йому від мене вітання.

lassen

1. У самотійному вживанні дієслово **lassen** має значення "залишати", "забувати":
*Ich **habe** das Buch zu Hause **gelassen**.* **Я залишив/ла** книжку вдома.
***Laß** mich in Ruhe!* Дай мені спокій! (**Облиш** мене!)
*Ich **habe** die Tasche bei meiner Freundin **gelassen**.* **Я забув/ла** сумку в своєї подруги.

2. Модальне дієслово **lassen** може:

- а) виражати наказ, просьбу, примус:
*Er **ließ** ihn kommen.* Він **попросив** (наказав) його (йому) прийти.
*Herr Direktor **läßt** Sie bitten.* Вас **просить** (запрошує зайти) директор.
*Sie **läßt** die Studenten viel auswendig lernen.* Вона **змущує** студентів багато вчити напам'ять.
*Otto **läßt** Sie grüßen.* Отто **просить** передати Вам привіт.
- б) вказувати на те, що дія виконується не самим суб'єктом:
*Ich **habe** meine Uhr reparieren **lassen**.* Я віддала до ремонту (поремонтувати) свій годинник.
*Ich will mir ein neues Kleid machen **lassen**.* Я хочу собі пошити (віддати на пошиття) нове плаття.
- в) виражати спонукання, дозвіл, заклик до чогось давати:
***Lassen** Sie ihn sprechen!* **Дайте** йому сказати! Нехай він скаже!
- г) вживатись у значенні дієслова "дозволяти":
*Er **ließ** sie am Konzert teilnehmen.* Він **дозволив** їй взяти участь у концерті.
- д) виражати запрошення до спільної дії:
***Laß** uns gehen!* Йдемо! **Давай** підемо!
***Laßt** uns gehen!* Йдемо! **Давайте** підемо!

е) у конструкції **sich lassen** + **Infinitiv** це дієслово набуває значення модального дієслова **können** і виражає пасивну можливість:

Dieser Artikelläßt sich ohne Wörterbuch übersetzen.

Цю статтю **можна** перекласти без словника.

Diese Aufgabe läßt sich nicht lösen.

Це завдання **неможливо** вирішити.

ВПРАВИ

I. Доповніть речення дієсловами **müssen** або **sollen** (**Präsens**).

1. Du _____ dich beeilen, sonst kommst du zu spät.
2. Er _____ nicht so viel rauchen.
3. Ich _____ heute unbedingt zum Zahnarzt. Ich hatte die ganze Nacht starke Zahnschmerzen.
4. Deine Kinder _____ bitte ein bißchen leiser sein. Ich möchte schlafen.
5. Er _____ seine Arbeit nicht immer wichtiger nehmen als seine Familie.
6. Ich kann erst etwas später kommen. Ich _____ vorher noch für Oma einkaufen gehen.
7. Einen schönen Gruß von Herrn Breiter. Sie _____ nicht auf ihr warten, er _____ nämlich noch länger arbeiten.
8. Wir haben kein Brot mehr. Wir _____ noch zur Bäckerei gehen.

II. Доповніть речення дієсловами **können** або **dürfen** (**Präsens**).

1. Ich _____ nicht mehr so viel Fleisch essen, weil es zu viel Cholesterin hat.
2. _____ du mir morgen bitte dein Auto leihen?
3. Sie ist erst 15 Jahre alt, deshalb _____ sie noch nicht in die Disco gehen.
4. _____ man hier rauchen?
5. Wir _____ diese Wohnung nicht mieten. Sie ist zu teuer.
6. Am Sonntag _____ ihr doch ausschlafen, oder?
7. Kinder unter 16 Jahren _____ in Deutschland keinen Alkohol kaufen.
8. Herr Petersen ist krank. Er _____ deshalb heute leider nicht kommen.

III. Доповніть речення відповідними модальними дієсловами.

1. Wir möchten jetzt gern frühstücken. Kommst du bitte? (sollen / möchten / müssen)
2. Mein Mann _____ leider nicht mitkommen. Er hat heute keine Zeit.
_____ (durfte / sollte / konnte)
3. Der Chef läßt Ihnen sagen, daß Sie ihr irgendwann anrufen _____. (sollen/wollen/müssen)
4. Sie _____ mich sprechen, hat meine Kollegin gesagt? (konnten/wollten/dürften)
5. _____ ich Ihnen helfen? (Muß / Will / Darf)
6. Du _____ noch deine Hausaufgaben machen. Vergiß das nicht! (kannst / muß / darfst)

IV. Напишіть наступні речення з дієслівними формами в **Imperfekt**.

1. Sie hat heute nicht länger arbeiten wollen.
Sie wollte heute nicht länger arbeiten.
2. Der Patient hat viel spazieren gehen müssen.
3. Sie hat gestern abend nicht ins Kino gehen dürfen.
4. Er hat den Bericht gestern nicht mehr beenden können.

5. Sie haben nicht mitkommen wollen.
6. Wir haben das noch schnell fertig machen müssen.
7. Aber du hast doch die Karten kaufen sollen!
8. Er hat mir nicht helfen können.

V. *Доповніть речення дієсловами können, müssen або dürfen (Imperfekt).*

1. Früher _____ wir im kalten Zimmer schlafen.
2. Früher _____ die Kinder in der Schule immer ganz still sitzen. Sie _____ nicht aufstehen, ohne der Lehrer vorher zu fragen.
3. Früher _____ wir auf der Straße spielen. Heute ist das zu gefährlich.
4. Früher _____ die Schulkinder Uniformen tragen.
5. Früher _____ man in der Schule nichts mitbestimmen.
6. Früher _____ wir auch nicht so viele Hausaufgaben machen wie die Kinder heute.
7. Früher _____ wir beim Essen nicht sprechen. Das hat unser Vater verboten.
8. Früher _____ wir auch am Samstag zur Schule gehen.

VI. *Доповніть речення відповідними модальними дієсловами.*

1. Mußt du heute abend arbeiten oder _____ du mit uns essen gehen? – Ich _____ heute leider arbeiten. Aber vielleicht _____ wir am Wochenende etwas zusammen unternehmen.
2. _____ Sie Französisch? – Nein, aber ich _____ es auf jeden Fall lernen.
3. Frag doch mal deine Eltern, ob du mit uns ins Kino _____. – Ich _____ bestimmt nicht. Sie haben schon gesagt, daß ich heute abend zu Hause bleiben _____.
4. _____ ich Ihnen ein Glas Wein anbieten? – Nein danke, ich _____ lieber ein Mineralwasser.
5. Das Flugzeug hat Verspätung. Wir _____ noch eine Stunde warten. – Dann _____ wir doch in die Bar gehen und dort warten.
6. So, wir sind fertig. Sie _____ jetzt nach Hause gehen. – Danke, aber ich _____ gern noch ein bißchen hier bleiben.

VII. *Доповніть речення дієсловами lassen або brauchen уPräsens або Perfekt.*

1. Ihr _____ euch keine Sorgen zu machen, (brauchen / Präsens)
2. Warum _____ ihr mich nicht endlich in Ruhe? (lassen / Präsens)
3. Wo sind bloß meine Schlüssel? Hoffentlich _____
Ich sie nicht in der Wohnung _____. (lassen / Perfekt)
4. Vielen Dank, aber das kann ich alleine machen.
Du _____ mir nicht zu helfen, (brauchen / Präsens)
5. Sein Auto ist schon wieder kaputt. Dabei _____
Er es erst vor zwei Wochen reparieren _____. (lassen / Perfekt)
6. Der Zug fährt erst in zwei Stunden. Wir _____
Uns also nicht so zu beeilen. (brauchen / Präsens)

VIII. *Доповніть речення дієсловами brauchen або lassen.*

1. Ich habe die Küche schon aufgeräumt. – Danke, das ist sehr nett, aber das hättest du nicht zu machen _____.

2. Deine Wohnung sieht ja plötzlich ganz anders aus! – Ja, ich habe sie kürzlich renovieren _____.
3. Nie _____ du mich etwas alleine machen! – Das stimmt doch nicht.
4. Nimmst du immer noch diese starken Tabletten? – Nein. Seit ein paar Tagen habe ich keine Schmerzen mehr, deshalb _____ ich sie nicht mehr zu nehmen.
5. Hast du das Kleid selbst genäht? – Nein, das habe ich vom Schneider machen _____.
6. Hast du gerade ein bißchen Zeit? – Ja, klar. – Ich _____ nämlich deinen Rat.

IX. Перекладіть німецькою мовою. Зверніть увагу на вживання модальних дієслів.

1. Що ти хочеш йому подарувати?
2. Я повинен провести на вокзал свою подругу.
3. Ти можеш зателефонувати до мене сьогодні ввечері?
4. Її дочка вміє гарно грати на піаніно.
5. Ти хотів би піти з нами на концерт?
6. Я хочу подякувати моїм колегам за допомогу.
7. Ви повинні показати свою роботу професору. Він зможе Вам допомогти.
8. Дозвольте мені провести Вас додому.
9. Можна нам тут курити? – Так, будь ласка.
10. Що б Ви хотіли купити?

ДІЄПРИСЛІВНИКИ (PARTIZIPIEN)

Дієприслівник I (Partizip I) утворюється за наступною схемою:

основа дієслова + (e)nd

schreiben – schreibend

aufstehen – aufstehend

wandern – wandernd

Partizip I виконує функції різних другорядних членів речення:

1. Означення. В цій функції він узгоджується з іменником, відмінюється як прикметник:

Die lesenden Studenten sitzen im Lesesaal. Студенти, які читають, сидять у читальному залі.

Означення з часткою **zu** (див. С. 35).

2. Обставини способу дії. У цій функції він відповідає на запитання wie? (як?), має коротку (невідмінювану) форму і перекладається дієприслівником або (рідше) іменником з прийменником:

Singend gingen wir nach Hause. Співаючи (з піснями) йшли ми додому.

Дієприслівник II (Partizip II) утворюється за наступними схемами:

- для слабких дієслів:

префікс **ge** + корінь дієслова + **(e)t**

machen – **gemacht**

warten – **gewartet**

fragen – **gefragt**

- для сильних дієслів:

префікс **ge** + змінений або незмінений корінь дієслова + **en**

lesen – **gelesen**

sprechen – **gesprochen**

- для дієслів з відокремлюваними префіксами:

відокремл. префікс + **ge** + корінь дієслова + **t/en**

ankommen – **angekommen**

mitfahren – **mitgefahren**

aufstehen – **aufgestanden**

abmachen – **abgemacht**

- для дієслів з невідокремлюваними префіксами:

невідокремл. префікс + корінь дієслова + **t/en**

vergessen – **vergessen**

bezahlen – **bezahlt**

verstehen – **verstanden**

- для дієслів із суфіксом **-ieren**:

корінь дієслова + **t**

*Ich habe **telefoniert**.*

*Er hat sich **rasiert**.*

Partizip II вживається у функції:

1. Означення. В цьому випадку Partizip II узгоджується з означуваним словом і відмінюється як прикметник (тобто вживається в повній формі):

Der Wissenschaftler interessiert sich für – Вчений цікавиться

*die **unerforschten** Geheimnisse der Natur.* **недослідженими** таємницями природи.

Як означення вживається **Partizip II**, утворений не від усіх дієслів, а лише від перехідних і деяких неперехідних.

Partizip II від перехідних дієслів позначає завершену дію; має відносне часове значення передування і лише пасивного стану.

Partizip II утворюється від неперехідних дієслів, які виражають завершену, здійснену дію. Здебільшого ці дієслова мають префікси і відмінюються з допоміжним дієсловом **sein**:

einschlafen – eingeschlafen

fortgehen – fortgegangen

aufblühen – aufgeblüht.

Partizip II від таких дієслів відповідно позначає завершену дію, має відносне часове значення передування лише активного стану.

*Die **angekommenen** Gäste wurden*

herzlich empfangen.

Прибулих гостей зустріли сердечно.

2. У короткій формі є складовою частиною кількох складних дієслівних форм, зокрема таких, як:

а) Perfekt:

*er ist **gekommen***

*sie hat **gelesen***

б) Plusquamperfekt:

*er war **gekommen***

*sie hätte **gelesen***

в) Infinitiv II:

Er glaubt, das schon **gemacht** zu haben.

г) Passiv:

die Arbeit wird **gemacht**

д) sein + Partizip II перехідних дієслів

*die Arbeit ist **gemacht***

3. Вживається як обставина способу дії (у німецькому прикладі):

*Nach Hause **zurückgekommen**, machte*

Повернувшись додому, я одразу

ich mich sofort an die Arbeit.

взявся/лась за роботу.

*Er erzählt **begeistert** über seine Reise.*

Він із захопленням розповідає про свою подорож.

ВПРАВИ

I. Утворіть **Partizip II** поданих дієслів і впишіть його у відповідну колонку.

		<i>bezahlen</i>		<i>sagen</i>	
<i>suchen</i>	<i>verstehen</i>	<i>probieren</i>	<i>schließen</i>	<i>geschehen</i>	
<i>holen</i>	<i>studieren</i>	<i>empfehlen</i>	<i>kaufen</i>	<i>entscheiden</i>	
<i>haben</i>	<i>singen</i>	<i>leihen</i>	<i>gefallen</i>	<i>wohnen</i>	
ge en	ge t en t		
<i>gelaufen</i>	<i>geeckent</i>	<i>vergessen</i>	<i>erzählt</i>		

II. Утворіть **Infinitiv** (неозначену форму) дієслів, поданих у формі **Partizip II**.

- 1) gerannt *rennen*
- 2) geflossen _____
- 3) geschienen _____
- 4) gehangen _____

- 5) getroffen _____
- 6) geraten _____
- 7) gelegen _____
- 8) gewußt _____
- 9) gekannt _____
- 10) geschnitten _____
- 11) weggenommen _____
- 12) gestritten _____
- 13) gestiegen _____
- 14) begonnen _____
- 15) abgebrochen _____
- 16) gelungen _____
- 17) gehoben _____
- 18) geschwiegen _____
- 19) verglichen _____
- 20) gestohlen _____
- 21) gewogen _____
- 22) betrogen _____
- 23) gefangen _____
- 24) überwiesen _____
- 25) verziehen _____

III. Утворіть *Partizip I* і *Partizip II* таких дієслів:

- 1) singen singend: gesungen
- 2) bestehen _____
- 3) marschieren _____
- 4) gehen _____
- 5) sprechen _____
- 6) vergessen _____
- 7) abfahren _____
- 8) telefonieren _____
- 9) aussehen _____
- 10) tanzen _____
- 11) sitzen _____
- 12) erzählen _____
- 13) bekämpfen _____
- 14) unterschreiben _____
- 15) erforschen _____
- 16) rasieren _____
- 17) lesen _____
- 18) versprechen _____
- 19) umziehen _____

- 20) vergeben _____
- 21) bedeuten _____
- 22) klagen _____
- 23) kopieren _____
- 24) laufen _____
- 25) einladen _____

IV. Перекладіть німецькою мовою. Зверніть увагу на вживання **Partizip I** у функції означення.

- 1) діти, що граються die spielenden Kinder
- 2) дерево, що падає
- 3) зростаюча кількість
- 4) машина, що їде
- 5) студент, що пише
- 6) ринок, що розвивається
- 7) хлопчик, що плаває
- 8) спортсмен, що стрибає
- 9) епідемія, що поширюється
- 10) вишні, що досягають

V. Перекладіть німецькою мовою. Зверніть увагу на вживання **Partizip I** і **Partizip II** у функції обставини способу дії (у німецькій мові):

- 1. Прибувши у місто, ми одразу знайшли потрібну адресу.
- 2. Забувши про погане, вони помирилися.
- 3. Виконуючи багато вправ, ми вдосконалюємо свої знання.
- 4. Вимкнувши телевізор, вона заснула.
- 5. Діти, галасуючи, розбіглися.
- 6. Помивши руки, всі сіли за стіл.
- 7. Граючи на скрипці, він забував про все.
- 8. Знайшовши квитки, ми помчали на вокзал.

VI. Перекладіть німецькою мовою. Зверніть увагу на вживання **Partizip II** в функції означення.

- 1. Прочитану книгу я вже повернув/ла.
- 2. За списану контрольну він отримав четвірку.
- 3. Її зламана рука інколи болить.
- 4. Поставте куплені речі на стіл!
- 5. У нього коротко підстрижене волосся і сірі очі.
- 6. Ми зайшли у кімнату із закритими вікнами.
- 7. Мама витирає помитий посуд.
- 8. Розбита ваза лежала на підлозі.

ЧАСТИНА 2

ПАСИВНИЙ СТАН ДІЄСЛОВА (DAS PASSIV)

У німецькій мові дієслова — активного і пасивного стану. У пасивному стані мають ті ж часові форми, що й в активному.

Якщо в активному стані підмет є носієм дії, то в пасивному стані дія спрямована на підмет.

Der Student wird gefragt.

Студента опитують.

Пасив утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** і дієприкметника 2 смислового дієслова. Часова форма пасиву визначається за часом, в якому стоїть допоміжне дієслово *werden*.

ВІДМІНЮВАННЯ ДІЄСЛОВА У ПАСИВНОМУ СТАНІ

PRÄSENS PASSIV

ich	werde gerufen	wir	werden gerufen
du	wirst gerufen	ihr	werdet gerufen
er sie es	wird gerufen	sie Sie	werden gerufen

IMPERFEKT PASSIV

ich	wurde gerufen	wir	wurden gerufen
du	wurdest gerufen	ihr	wurdet gerufen
er sie es	wurde gerufen	sie Sie	wurden gerufen

PERFEKT PASSIV

ich	bin gerufen worden	wir	sind gerufen worden
du	bist gerufen worden	ihr	seid gerufen worden
er sie es	ist gerufen worden	sie Sie	sind gerufen worden

PLUSQUAMPERFEKT PASSIV

ich	war gerufen worden	wir	waren gerufen worden
du	warst gerufen worden	ihr	wart gerufen worden
er sie es	war gerufen worden	sie Sie	waren gerufen worden

FUTURUM PASSIV

ich	werde gerufen werden	wir	werden gerufen werden
du	wirst gerufen werden	ihr	werdet gerufen werden
er sie es	wird gerufen werden	sie Sie	werden gerufen werden

Як правило, пасив утворюють перехідні дієслова, проте серед них є винятки: **bekommen, besitzen, erfahren, haben, kennen, kennen lernen, wissen** у. а.

Якщо у пасивному реченні вказується носій дії, то він виражається прийменниковим додатком, а саме: іменником чи займенником із прийменником **von** (коли носієм дії є особа) або **durch** (для вираження засобу або причини дії).

*Die Studenten wurden von dem Professor befragt.
Das Fenster wurde durch den Windstoss geöffnet.*

Пасивна конструкція, яка вказує на саму лише дію і в якій не вказана ні діюча особа, ні предмет, на котрий спрямована дія, називається безособовим пасивом. Підметом у таких конструкціях виступає безособовий займенник **es**. У безособовому пасиві можуть вживатися і неперехідні дієслова:

Es wird hier nicht geraucht.

При зворотному порядку слів **es** опускається. *Hier wird nicht geraucht.*

Вживання:

1. В активному реченні важливим є підмет – діюча особа: *Der Hausmeister schließt abends um 9 Uhr die Tür ab.*

У пасивному реченні в центрі уваги знаходиться дія; діюча особа (підмет активного речення) часто є неважливою і в більшості випадків не вказується: *Abends um 9 Uhr wird die Tür abgeschlossen.*

2. Діюча особа часто невідома; тоді вживається активне речення з **man** або пасивне речення, в якому **man** не вживається.

Man baut hier eine neue Straße.

Hier wird eine neue Straße gebaut.

ПАСИВНИЙ ІНФІНІТИВ (INFINITIV PASSIV)

У німецькій мові є 2 основні інфінітиви. Відповідно до стану дієслова розрізняють 4 інфінітивні форми.

den Infinitiv des Präsens (Infinitiv I) des Aktivs: *tragen, laufen;*

den Infinitiv des Präsens (Infinitiv I) des Passivs: *getragen werden, gelesen werden;*

den Infinitiv des Perfekts (Infinitiv II) des Aktivs: *getragen haben, gelaufen sein;*

den Infinitiv des Perfekts (Infinitiv II) des Passivs: *getragen worden sein, gelesen worden sein.*

Інфінітив I пасивного стану часто вживається з модальними дієсловами. Модальне дієслово займає місце змінної частини присудка, а інфінітив I пасивного стану виступає незмінною частиною присудка: *Das Auto muss abgeschleppt werden.*

КОНСТРУКЦІЯ SEIN + PARTIZIP II (РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ ПАСИВ)

Конструкція **sein + Partizip II**, або результативний пасив, має пасивне значення і утворюється лише від перехідних дієслів. Вона вказує на результат певної дії, тоді як пасивна форма, що утворюється за допомогою дієслова **werden**, виражає процес дії:

Der Brief wird von dem Jungen geschrieben.

Хлопець пише листа.

Der Brief ist von dem Jungen geschrieben.

Лист, написаний хлопцем.

Конструкція **sein + Partizip II** найчастіше вживається у **Präsens** та **Imperfekt**, рідше – у **Futurum**:

Der Brief ist geschrieben (Präsens).

Der Brief war geschrieben (Imperfekt).

Der Brief wird geschrieben sein (Futurum).

ПЕРЕКЛАД ПАСИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ

У німецькій мові пасив вживається дуже часто, особливо в технічній і науковій літературі. Українській мові пасивні звороти менш властиві, тому пасив часто перекладається українською мовою за допомогою активних конструкцій.

Der Student wird gelobt.

Студента хвалять.

Пасив може перекладатися зворотним дієсловом:

Hier werden verschiedene Bücher gedruckt.

Тут друкуються різноманітні книги.

Для перекладу пасиву може вживатися також сполучення дієслова **бути** з дієприкметником:

Die Erzählung wurde übersetzt.

Оповідання було перекладено.

ВПРАВИ

I. *Напишіть наступні речення в пасиві.*

1. Die Verkäuferin empfiehlt verschiedene Arten Stoffe.
2. Mein Freund lud viele Gäste zu seiner Geburtstagfeier ein.
3. Er schrieb einen Brief und warf ihn in einen Briefkasten ein.
4. Die Schauspieler werden bald ein neues Stück aufführen.
5. Die Gäste werden die Ausstellung in dieser Woche besuchen.
6. Er wird bald Vorlesungen an der Universität halten.
7. Hat dich der Arzt gestern besucht?

II. *Напишіть наступні речення в активі, використовуючи займенник **man**.*

1. Ich wurde mehrere Male bei der Arbeit gestört.
2. Du wirst auf dem Bahnhof erwartet.
3. Während seines Vertrages wurde er vielfach unterbrochen.
4. In dieser Industriestadt wurden schon viele Ausstellungen durchgeführt.
5. Viel Gepäck wurde auf die Reise mitgenommen.
6. Ich wurde zum Bahnhof begleitet.
7. Ich wurde in Deutsch geprüft.

III. *Доповніть наступні речення дієсловами **bauen, eröffnen, gründen, wählen zeigen** у **Passiv**.*

1. Der Film _____ im nächsten Herbst zum ersten Mal im Fernsehen _____.
2. Die Universität Trier ist schon 1473 _____.
3. Die älteste Moselbrücke — aus Holz — ist im ersten Jahrhundert vor Chr _____.
4. Das neue Stadion soll nächstes Jahr _____.
5. Gestern ist Claudia zur Miss Europa _____.

IV. *Трансформуйте наступні речення в **Perfekt Passiv**.*

Beispiel: Wird die Tür bald repariert? – Sie ist gestern repariert worden.

1. Wird das Plakat bald gedruckt?
2. Wird der Brief bald geschrieben?
3. Wird das Dach bald repariert?
4. Wird die Brücke bald eröffnet?

5. Wird der Wein bald geliefert?
6. Wird das Museum bald eröffnet?
7. Wird der Club bald gegründet?

V. *Перекладіть наступні речення німецькою мовою.*

1. Як святкують у Вашій країні Новий рік?
2. Щороку в нашій країні будується багато будинків.
3. Ви знаєте, коли було засноване це місто?
4. Багато книжок цього автора перекладено німецькою мовою.
5. По суботах і неділях, як правило, не працюють.
6. На жаль, мене не запросили на цю вечірку.
7. Тут не палять.
8. Коли пишуть контрольну роботу на цю тему?
9. У Німеччині п'ють багато пива.

VI. *Доповніть наступні речення додатком з прийменником **von** або **durch**.*

1. Das Denkmal von Minin und Poscharski wurde 1818 in Moskau errichtet, (der russische Bildhauer Iwan Martos)
2. Das Puschkin-Museum für bildende Kunst in Moskau wurde 1912 im altgriechischen Stil erbaut, (der Architekt Roman Klein)
3. Die Gemäldegalerie wird täglich besucht, (viele Touristen)
4. Das Buch ist erst vor zwei Jahren geschrieben worden, (der berühmte Schriftsteller)
5. Die Frau wurde angefahren, (das Auto)

VII. *Утворіть **Infinitiv Passiv** від поданих дієслів.*

anwenden, ausführen, verändern, bilden, steuern, steigern, unterbrechen, lesen, geben, trinken, essen, erwarten, sehen, finden, schreiben.

VIII. *Напишіть наступні речення в пасиві, використовуючи **Infinitiv Passiv** з модальним дієсловом.*

1. Den Verletzten muss man sofort operieren.
2. Man muss das Auto abschleppen und es in die Reparatur fahren.
3. Wir sollen diese Aufgabe für morgen machen.
4. Sie dürfen die Seen nicht verunreinigen.
5. Ich muss den Patienten wiegen und ihm die Temperatur messen.

IX. *Замість крапок поставте дієслова, що в дужках, в **Infinitiv Passiv**; перекладіть речення українською мовою.*

1. Die Arbeit kann ... (erleichtern).
2. Die Arbeitsprozesse sollen ... (automatisieren).
3. Die selbständig arbeitenden Maschinen sollen in vielen Betrieben ... (aufstellen).
4. Der Arbeiter soll von monotoner körperlicher Arbeit ... (befreien).
5. Die Abweichungen können durch eine Rechenmaschine ... (korrigieren).

X. *Утворіть з поданих нижче іменника та дієслова речення, використовуючи **Infinitiv Passiv**.*

Beispiel: Dieses Armband muss repariert werden.

Uhr	untersuchen
Ohringe	putzen
Stein	reparieren
Glas	liefern
Tonbandgerät	reinigen
Teppich	
Buch	

XI. *Доповніть наступні речення дієсловами **arbeiten, beantworten, bezahlen fragen, reparieren** в Infinitiv Passiv.*

1. Die Rechnungen müssen sofort _____
2. Wann _____ der Brief endlich _____ ?
3. Am 31. Dezember _____ nur bis zwölf Uhr mittags.
4. Das kann ich nicht allein entscheiden. Dazu müssen die Kollegen _____
5. Die Schreibmaschine muss endlich _____

XII. *Утворіть з поданих нижче словосполучень речення, використовуючи результативний пасив.*

1. das Geschirr abwaschen
2. das Zimmer abräumen
3. das Geschäft schließen
4. die Kleidung zur Reinigung bringen
5. die Blumen gießen
6. das Abendessen zubereiten
7. die Fahrkarten kaufen
8. die Schuhe putzen
9. das Anmeldeformular ausfüllen
10. das Zimmer bestellen
11. das Licht ausmachen

КОНСТРУКЦІЯ PARTIZIP I З ЧАСТКОЮ ZU

Конструкція **Partizip I** із часткою **zu**, або **герундій** виражає можливість/неможливість або необхідність. Герундій має пасивний характер, хоча й утворюється завжди з **Partizip I**:

die zu lösende Aufgabe — die Aufgabe, die gelöst werden kann/muss (завдання, яке можна/потрібно вирішити).

Частка **zu** стоїть перед **Partizip I**. У **Partizip I**, утворених від дієслів з відокремлюваними префіксами, **zu** стоїть між префіксом і коренем дієслова:

die einzusetzenden Beträge

Герундій можна замінити відносним підрядним реченням (**Relativsatz**):

Das zu lesende Buch liegt auf dem Tisch. = Das Buch, das gelesen werden muss, liegt auf dem Tisch.

ВПРАВИ

I. Утворіть герундій.

1. Ein Gerät, das man nicht mehr reparieren kann, ist...
2. Eine Krankheit, die man nicht heilen kann, ist...
3. Seine Bemühungen, die man anerkennen muss, sind ...
4. Die negative politische Entwicklung, die man befürchten muss, ist...
5. Die Besserung der wirtschaftlichen Lage, die man erwarten kann, ist...
6. Ein Auftrag, der sofort erledigt werden muss, ist...
7. Eine Entscheidung, die nicht verantwortet werden kann, ist...

II. Перетворіть герундій у поданих нижче реченнях у підрядні речення.

1. Wenn die Ölquellen in Brand geraten, können *kaum jemals wieder gutzumachende* ökologische Schäden entstehen.
2. Nach der Explosion in dem Chemiewerk hat man an einigen *besonders zu kennzeichnenden* Stellen auf dem Fabrikgelände rote Warnlichter aufgestellt.
3. Ein *nicht wiedergutzumachender* Fehler in der Planung führte zum Zusammenbruch der Firma.
4. Die *nie vollständig zu berechnende Zahl* Pi beweist die Unmöglichkeit der Quadratur des Kreises.
5. Bei sogenannten Preisrätseln zu Werbezwecken werden oft die *allzu schnell zu erratende* Aufgaben gestellt.

III. Перетворіть підрядні речення в герундій.

1. Die Ware, die repariert werden muss;
2. Der Termin, der eingehalten werden muss;
3. Die Ware, die bestellt werden muss;
4. Die Lieferung, die bestätigt werden muss;
5. Die Rechnung, die bezahlt werden muss;
6. Die Unterlagen, die unterschrieben werden müssen;
7. Die Kontakte, die angeknüpft werden müssen;
8. Die Folgen, die vermieden werden müssen.

КОНСТРУКЦІЇ HABEN+ZU+INFINITIV I SEIN+ZU+INFINITIV

Конструкції **haben+zu+Infinitiv** і **sein+zu+Infinitiv** мають модальне значення та виражають необхідність або можливість.

Конструкція **haben+zu+Infinitiv** активні:

Ich habe dir etwas mitzuteilen.

Я маю тобі дещо сказати.

Конструкція **sein+zu+Infinitiv** пасивна:

Dieser Text ist zu übersetzen.

Цей текст потрібно перекласти.

Обидві конструкції можна замінити реченнями з модальними дієсловами **müssen**, **sollen** або **können** і відповідним активним або пасивним інфінітивом:

Ich habe dir etwas mitzuteilen = Ich muß dir etwas mitteilen.

Dieser Text ist zu übersetzen = Dieser Text soll (muß) übersetzt werden.

Das ist leicht zu machen = Das kann leicht gemacht werden.

Для вираження пасивного значення в німецькій мові, крім конструкції **sein+zu+Infinitiv**, можуть також вживатися:

- прислівники на **-bar, -lich**: Das ist weder verständlich noch beweisbar.
- дієслово **lassen** і зворотний займенник: Das läßt sich weder verstehen noch beweisen.

ВПРАВИ

I. *Виконайте вправу за наступним зразком:*

A: Ist dieser Schrank verschliessbar?

B: Ja (Nein), dieser Schrank ist (nicht) zu verschliessen.

1. Ist diese Tasche verschliessbar?
2. Ist dieses Puppentheater zerlegbar?
3. Ist diese Uhr noch reparierbar?
4. Sind die Teile des Motors austauschbar?
5. Sind diese Batterien wiederaufladbar?
6. Ist dieser Videorecorder programmierbar?
7. Ist dieser Ball aufblasbar?

II. *Виконайте вправу за наступним зразком:*

A: Wußten Sie, dass man Altpapier leicht wiederverwerten kann?

B: Natürlich, Altpapier ist leicht wiederzuverwerten.

Wußten Sie...

1. dass man eigentlich viel mehr Energie aus Wind erzeugen kann?
2. dass man Textilreste zu hochwertigem Papier verarbeiten kann?
3. dass es bei uns Häuser gibt, die man im Winter fast ausschliesslich mit Sonnenwärme beheizen kann?
4. dass man Autoabgase durch einen Katalysator entgiften kann?
5. dass man aus Müll Heizgas gewinnen kann?
6. dass man nicht einmal in der Schweiz mit Hilfe des Wassers den Strombedarfdecken kann?
7. dass man, wenn man ein Haus bauen will, in einigen Bundesländern Zuschüsse für eine Solaranlage bekommen kann?

III. *Виконайте вправу за наступним зразком:*

A: Man kann die Wahrheit seiner Aussage bestreiten.

B: Du irrst! Die Wahrheit seiner Aussage ist nicht zu bestreiten.

1. Man kann Lebensmittel nach dem Ablauf des Verfallsdatum noch verkaufen.
2. Man kann dein altes Fahrrad nicht mehr verwenden.
3. Man kann die genaue Zahl der Weltbevölkerung leicht feststellen.
4. Man konnte diesen Fehler leicht vermeiden.
5. Man kann Lebensmittel in Kühlschränken nicht lange frisch halten.
6. Man kann Salz nicht im Wasser lösen.
7. Man kann diesen Artikel leicht ohne Wörterbuch übersetzen.

IV. *Замініть модальні дієслова **sollen** і **müssen** конструкцією **haben+zu+Infinitiv**.*

1. Ich soll diesen Artikel übersetzen.
2. Du sollst sofort die Aufgabe erfüllen.
3. Die Touristengruppe musste um 12 Uhr abreisen.
4. Die Studenten sollen sich auf die Prüfung vorbereiten.
5. Wir müssen die Texte in deutscher Sprache mit denen in der Muttersprache vergleichen.
6. Unsere Seminargruppe soll die Ausstellung besichtigen.
7. Um die deutsche Sprache gut beherrschen, müssen wir viel üben.
8. Du musst die Gäste um 12 Uhr vom Bahnhof abholen.
9. Jeder Mensch soll sein Wort halten.
10. Wir sollen diese Nachricht allen Mitgliedern unseres Seminars mitteilen.

V. *Замініть у наступних реченнях конструкцію **haben+zu+Infinitiv** на **sein+zu+Infinitiv**.*

1. Ich habe diese Aufgabe zu lösen.
2. Er hat die Eintrittskarten zu besorgen.
3. Wir haben diesen Artikel zu übersetzen.
4. Ich habe den Brief sofort zu schreiben.
5. Ich habe das Telegramm zu schicken.
6. Du hast diese Ausstellung zu besuchen.

VI. *Трансформуйте наступні речення, використовуючи замість модальних дієслів конструкцію **sein+zu+Infinitiv**.*

1. Man soll alle Naturerscheinungen dialektisch betrachten.
2. Man konnte die Eintrittskarten im voraus besorgen.
3. Man sollte diese Aufgabe unbedingt besprechen.
4. Man muss die Werke von Goethe im Original lesen.
5. Man sollte dieses Thema auf den Seiten der Zeitung beleuchten.
6. Man sollte alle Vorbereitungen treffen.

VII. *Замініть конструкції **haben+zu+Infinitiv** та **sein+zu+Infinitiv** модальними дієсловами.*

1. Diese Waren sind noch heute zu liefern.
2. Wir haben Fremdsprachen fleissig zu lernen.
3. Die Bedingungen unseres Geschäftspartners sind unbedingt zu erfüllen.
4. Du hast die Antwort auf den Brief unseres Bestellers noch heute zu schreiben.
5. Die Ausstellung ist zu besichtigen.
6. In der Versammlung hatte jedes Mitglied zu sprechen.

VIII. *Утворіть з наступних слів речення, використовуючи конструкції **sein+zu+Infinitiv** та **haben+zu+Infinitiv**.*

Beispiel: Ausländer, Hochsprache, lernen

Die Ausländer haben die Hochsprache zu lernen.

wie, das, erfüllen

Wie ist das zu erfüllen?

- 1) eine interessante Landschaft, nicht, vergessen
- 2) der Student, wichtige Industriezentren, nennen
- 3) von RUSS und Kohlestaub, kaum was, spüren

- 4) jeder, so leben, wie es ihn gefällt
- 5) sie, etwas, sagen
- 6) diese Landschaft, bewundern
- 7) ich, Ihnen, etwas, zugestehen
- 8) warum, ich, immer, sich verteidigen

ІНФІНІТИВ З ЧАСТКОЮ ZU ТА БЕЗ НЕЇ

Інфінітив активного стану, що залежить від іншого дієслова (залежний інфінітив), вживається в реченні з часткою **zu**. Частка стоїть перед інфінітивом і пишеться окремо:

Ich hoffe, dich am Abend zu sehen. – Я сподіваюсь побачити тебе увечері.

Якщо інфінітив має відокремлюваний префікс, частка **zu** ставиться між ним та основою дієслова:

Alle Studenten der Fakultät für Jura haben Absicht, an der wissenschaftlichen Konferenz teilzunehmen. – Усі студенти юридичного факультету мають намір взяти участь у науковій конференції.

Інфінітив вживається з часткою zu:

1) після дієслів дії: **beginnen, anfangen, fortfahren, aufhören, beschliessen, planen, beabsichtigen u. a.:**

Wir beginnen, die Drehmaschinen zu produzieren.

2) після конструкцій **es ist+прикметник:**

Es ist schwer, eine Exportlizenz zu bekommen.

3) після конструкцій **haben+Recht, Glück, Lust, Angst, Hoffnung, Ziel, Aufgabe, Möglichkeit:**

Wir haben die Möglichkeit, bar zu bezahlen.

Без частки zu інфінітив вживається:

1) після модальних дієслів:

Man muss den Plan vorfristig erfüllen.

Замість дієслова **müssen** часто вживається конструкція **brauchen+zu+Infinitiv**

Sie müssen diese Aufgabe nicht machen. — Sie brauchen diese Aufgabe nicht zu machen.

2) після дієслів: **gehen, fahren, führen, schicken, kommen.**

Zu Mittag gehe ich gewöhnlich ins Cafe essen.

3) після дієслів: **bleiben, heissen, nennen:**

Wir bleiben heute noch arbeiten. Jetzt heisst es reisen.

4) після дієслів **sehen, hören, fühlen**. Ця конструкція називається **accusativus cum infinitivo** і перекладається українською мовою додатковим підрядним реченням із сполучником **як** або **що**:

Ich fühle mein Herz heftig schlagen.

Я чую, як сильно б'ється моє серце.

Ich höre meinen Vater laut sprechen.

Я чую, як голосно говорить мій батько.

Вживання частки zu коливається після дієслів **lernen, lehren, helfen.**

У поширеній інфінітивній групі частка **zu** вживається:

Ich lerne Schach spielen.

Ich lerne schon seit 2 Jahren Schach zu spielen.

ВПРАВИ

I. *Перетворіть додаткові підрядні речення в інфінітивні групи.*

Beispiel: *Ich hoffe, dass ich in kurzer Zeit wieder gesund bin.*

Ich hoffe, in kurzer Zeit wieder gesund zu sein.

1. Ich hoffe, dass ich im Sommer an die Ostsee fahre.
2. Ich hoffe, dass ich den Zug nicht verpasse.
3. Ich hoffe, dass ich während des Urlaubs viele Städte besichtige.
4. Sie freut sich, dass sie im Museum Kunstwerke und Sammlungen bewundern kann.
5. Wir freuen uns, dass wir unseren Auftrag schon erledigt haben.
6. Vergiss nicht, dass du während der Fahrt zweimal umsteigen sollst.
7. Vergiss nicht, dass du noch Reisevorbereitungen treffen sollst.
8. Vergiss nicht, dass du die heutige Zeitung kaufen sollst.

II. *Утворіть речення з **nicht brauchen ... zu**.*

Beispiel: *Ich muss nicht in die Bibliothek gehen, ich habe diese Bücher zu Hause.*

Ich brauche nicht in die Bibliothek zu gehen, ich habe diese Bücher zu Hause.

1. Sie müssen mir den Weg nicht zeigen, ich kenne ihn gut.
2. Sie muss nicht an die See fahren, sie kann sich auch hier gut erholen.
3. Dir müsst das Zimmer nicht mieten, ihr könnt im Hotel wohnen.
4. Du musst dich nicht beeilen, wir haben noch viel Zeit bis zur Abfahrt.
5. Ich muss den schweren Koffer nicht selbst tragen, auf dem Bahnsteig gibt es immer viele Gepäckträger.
6. Heute muss meine Frau das Mittagessen nicht zubereiten, wir gehen in die Gaststätte.
7. Jetzt muss er nicht so früh aufstehen, der Unterricht beginnt um 2 Uhr.
8. Es geht mir jetzt viel besser, ich muss diese Kur nicht machen.

III. *Перекладіть наступні речення німецькою мовою, вживаючи дієслово **brauchen**.*

1. Вам не потрібно поспішати, у Вас ще є час.
2. Йому потрібно лише прочитати це оповідання, переказувати його поки що не потрібно.
3. Йому потрібна лише Ваша порада.
4. Їй не потрібна моя допомога.
5. Їй тепер не потрібно їздити на роботу трамваєм. Туди вже ходить автобус.

IV. *Доповніть наступні речення, використовуючи дієслова в дужках.*

1. Das kleine Mädchen lernt... (schreiben, tanzen, singen).
2. Nach der Arbeit ging man in die Kantine ... (essen, eine Tasse Kaffee trinken).
3. Kinder, geht sofort... (schlafen).
4. Helft mir bitte diesen Artikel... (übersetzen).
5. Und das nennen Sie ... (sich erholen).
6. Er lief... (beim Auspacken helfen).
7. Wir blieben hier... (einfach sitzen).

V. *Перекладіть наступні речення німецькою мовою.*

1. Я хочу познайомитися з визначними місцями вашого міста.
2. Ти вже почав працювати над своєю дисертацією?
3. У нас є можливість поїхати цього року на море.

4. Друзі домовились зробити екскурсію по Кавказу.
5. Сідайте на 5-ий автобус, і тоді вам не потрібно буде робити пересадку.
6. Ми вирішили прийняти вашу пропозицію.
7. Я раджу тобі поїхати в санаторій і добре відпочити.
8. Я маю велике бажання познайомитись з його роботою.
9. Я погано себе почуваю і зовсім не маю бажання йти пішки.
10. Професор рекомендує нам прочитати до екзамену кілька книжок німецькою мовою.
11. Мій друг іноді приходив до мене послухати музику.
12. Минулої неділі Вадим запросив мене піти з ним у театр. Ми домовились зустрітись о 5 біля метро.
13. Я прошу дати мені квиток на швидкий поїзд.
14. Ми поставили перед собою мету, до кінця наступного місяця закінчити цей проект.
15. Через жажливі умови було неможливим довше залишатися в цьому домі.

ІНФІНІТИВНІ ЗВОРОТИ

У німецькій мові розрізняють 3 інфінітивні звороти: **um... zu**, **ohne... zu**, **statt... zu**. На відміну від інфінітивних конструкцій, які залежать від певних дієслів, інфінітивні звороти **um... zu**, **ohne... zu**, **statt... zu** незалежні і мають своє смислове значення.

1. Інфінітивний зворот **um... zu** виражає бажання або намір зробити що-небудь. У реченні він відіграє роль обставини мети і перекладається підрядним реченням мети із сполучником *для того щоб* або *щоб*.

Wir fahren zur Ausstellung, um neue Verträge zu schließen.

Ми їдемо на виставку, для того щоб підписати нові контракти.

2. Інфінітивний зворот **ohne... zu** показує, що очікувана дія не відбулася. В реченні цей зворот відіграє роль обставини способу дії і перекладається українською мовою дієприслівниковим зворотом із заперечною часткою **не**.

Ohne... zu+Infinitiv I перекладається за допомогою дієприслівникових форм теперішнього часу з залежними словами (дієприслівникових зворотів): *Sie gab ihm den Brief, ohne ihn zu lesen.* *Вона дала йому листа, не читаючи його.*

Ohne ... zu+Infinitiv II перекладається за допомогою дієприслівникових форм минулого часу із залежними словами (дієприслівникових зворотів): *Sie gab ihm den Brief, ohne ihn gelesen zu haben.* *Вона дала йому листа, не прочитавши його.*

3. Вживаючи інфінітивний зворот **statt... zu**, показують, що хтось поводить себе не так, як від нього чекають. У реченні він теж виступає обставиною способу дії і перекладається українською мовою за допомогою складного сполучника **замість того щоб**.

Die Gastgeberin unterhielt sich weiter mit ihrer Freundin, statt die Gäste zu begrüßen. – *Господиня далі розмовляла зі своєю подругою, замість того щоб привітатись з гостями.*

Інфінітивні конструкції **um... zu**, **ohne... zu**, **statt... zu** не мають свого підмета. Вони стосуються особи або предмета, які виступають підметом у головному реченні. Ці інфінітивні звороти можуть стояти як перед головним реченням, так і після нього.

ПРИМІТКА. Якщо в головному та підрядному реченнях різні підмети, то замість інфінітивних зворотів вживаються підрядні речення з відповідними сполучниками.

Замість звороту **um... zu** вживається підрядне речення зі сполучником **damit**:
Wir gehen zur Autovermietung, damit du ein Auto mieten kannst.

Замість звороту **ohne... zu** вживається підрядне речення зі сполучником **ohne daß**:
Er musste aus dem Ausland zurückkehren, ohne dass sein Studium beendet war.

Замість звороту **statt... zu** вживається підрядне речення зі сполучником **anstatt daß**:
Er musste sein Studium unterbrechen, anstatt dass seine Eltern ihn zu Ende studieren ließen.

ВПРАВИ

I. Складіть з наступних двох речень одне речення з інфінітивним зворотом **um... zu**:

Beispiel: *Ich gehe in die Bibliothek. Ich will dort arbeiten. Ich gehe in die Bibliothek, um dort zu arbeiten.*

1. Wir fahren an die See. Wir wollen uns dort erholen.
2. Nina geht in das Warenhaus. Sie will sich ein neues Kleid kaufen.
3. Ich fahre zum Bahnhof. Ich muß meinen Freund begleiten.
4. Die Touristen machen eine Rundfahrt durch die Stadt. Sie wollen alle Sehenswürdigkeiten besichtigen.
5. Er bleibt am Abend zu Hause. Er will noch etwas arbeiten.
6. Ich rufe meine Freundin an. Ich will sie ins Theater einladen.
7. Wir gehen zur Auskunft. Wir wollen die Ankunft des Zuges erfahren.

II. Дайте відповіді на запитання. Використайте при цьому інфінітивний зворот **um... zu**:

1. Wozu machte sie das Buch auf? (Sie wollte daraus etwas vorlesen).
2. Wozu ist er gekommen? (Er will den Professor etwas fragen).
3. Wozu ging er auf den Hof? (Er wollte frisches Wasser holen).
4. Wozu gehen die Studenten in die Bibliothek? (Sie wollen neue Bücher bestellen).
5. Wozu führen sie eine Versammlung durch? (Sie wollen das neue Programm besprechen).
6. Wozu unterbrach er die Arbeit? (Er wollte Atem holen).
7. Wozu treibt er Sport? (Er will gesund werden).

III. Складіть з наступних двох речень одне з **um... zu** або **damit**:

1. Ich habe an meinen Vater geschrieben. Er soll mich nächste Woche besuchen.
2. Udo geht zu seinem Freund. Er will ihm zum Geburtstag gratulieren.
3. Sie hat sich mit ihrer Freundin verabredet. Sie will sich mit ihr einen neuen Film ansehen.
4. Geben Sie mir bitte den Kassenzettel! Ich will zahlen.
5. Ich ging zur Post. Ich wollte ein Telegramm aufgeben.
6. Ich schicke den Brief per Luftpost. Mein Freund soll ihn in zwei Tagen bekommen.
7. Er geht in die Buchhandlung. Er kauft dort ein deutsch-ukrainisches Wörterbuch.
8. Meine Mutter ging in die Poliklinik. Der Arzt sollte sie untersuchen.

IV. Утворіть речення з **um... zu** або **damit**.

1. Ziehe das Kind warm an, ...(sich nicht erkälten).
2. Bleibe im Bett und decke dich gut zu, ...(sich keine Komplikationen zuziehen).

3. Nimm diese Tabletten dreimal täglich ein, ...(nicht mehr an Kopfschmerzen leiden).
4. Hole einen Arzt, ...(den Kranken untersuchen).
5. Trinke heißen Tee mit Honig, ...(schwitzen).

V. *Перекладіть наступні речення німецькою мовою.*

1. Я йду в читальний зал, щоб переглянути нові журнали.
2. Багато іноземців приїжджає в Німеччину, щоб працювати там.
3. Студенти вчать все ґрунтовно, щоб добре скласти іспити.
4. Мій брат вивчає іноземні мови, щоб стати перекладачем.
5. Він погано почував себе і пішов у поліклініку, щоб лікар оглянув його.
6. Лектор повільно читає лекцію, щоб студенти змогли все записати.
7. Треба прочитати багато книжок, щоб написати цікаву доповідь.

VI. *Перекладіть наступні речення українською мовою.*

1. Wir unternehmen diese Reise, ohne Schwierigkeiten zu vermeiden.
2. Er erfüllt alles schnell, ohne sich verantwortlich zu fühlen.
3. Mein Freund fährt ins Ausland, ohne eine Fremdsprache zu beherrschen.
4. Sie ging fort, ohne sich zu bedanken.
5. Er gab das Buch zurück, ohne es gelesen zu haben.
6. Ohne ein Wort gesagt zu haben, ging er fort.
7. Der Professor erklärt den neuen Lehrstoff, ohne uns den alten abgefragt zu haben.
8. Sie verließ das Zimmer, ohne daß jemand das bemerkte.
9. Er machte das Fenster zu, ohne daß jemand ihn darum gebeten hatte.
10. Das Mädchen nahm das Buch, ohne daß jemand ihm das erlaubte.

VII. *Утворіть з наступних двох речень інфінітивну конструкцію **ohne... zu**.*

1. Er kann den Text übersetzen. Er benutzt das Wörterbuch nicht.
2. Klaus verkündet dem Meister seine Entlassung. Er nennt keinen Grund.
3. Karl unterhielt sich oft mit dem Publikum. Er hatte vor Verhaftung keine Angst.
4. Mein Freund ist gestern abgefahren. Er hat sich nicht verabschiedet.
5. Viele stehen vor dem Ehrendenkmal. Sie sagen kein Wort.
6. Der Zug fuhr bis Berlin. Er hielt nicht an den kleinen Stationen.
7. Er gab mir Geld. Er zählte es nicht.

VIII. *Утворіть з наступних двох речень інфінітивну конструкцію **statt... zu**.*

1. Er geht ins Theater. Er bereitet sich nicht auf die Prüfung vor.
2. Sie geht zum Bahnhof zu Fuß. Sie fährt nicht mit dem Bus.
3. Er begann eine neue Arbeit. Er beendete die alte nicht.
4. Sie gehen nach Hause. Sie nehmen an der Versammlung nicht teil.
5. Die Polizei ging an Karl vorbei. Sie kontrollierte seine Dokumente nicht.
6. Sie blieb einige Tage mehr auf dem Urlaub. Sie kehrte nicht rechtzeitig zurück.
7. Er hilft seinen Freunden nicht. Er fährt auf den Urlaub.

IX. *Трансформуйте виділені курсивом речення в інфінітивні конструкції **um... zu**, **ohne... zu** або **statt... zu**.*

1. Drei Bankräuber überfielen eine Bank. *Sie wollten schnell reich werden.*
2. *Sie zählten das Geld nicht.* Sie steckten es in die Aktentaschen.
3. *Sie nahmen nicht die beiden Taschen mit.* Sie ließen eine Tasche im Wagen liegen.
4. Sie fuhren zum Flughafen. *Sie wollten nach Amerika kommen.*

5. Er hat den Wagen gefahren. *Er besaß keinen Führerschein.*
6. *Sie hat den Unfall nicht gemeldet.* Sie ist einfach weitergefahren.
7. Herr Huber hatte eine Halskette bestellt. *Er wollte sie seiner Frau zum Geburtstag schenken.*
8. Marta fährt nach Berlin. *Sie überlegt nicht lange.*

X. З'єднайте головне речення спочатку з реченням **a** а потім з реченням **б**.

1. Der Schriftsteller schrieb seinen Roman, ohne ...
 - a) er machte keine Pause;
 - б) kein Verlag hatte ihm die Abnahme garantiert.
2. An der Grenze zeigte der Reisende seinen Paß, ohne ...
 - a) der Beamte warf keinen Blick hinein;
 - б) er war gar nicht darum gebeten worden.
3. Er machte die Taschenlampe an, (damit oder um...zu)
 - a) sein Freund konnte ihn sehen;
 - б) er konnte von seinem Freund gesehen werden.
4. Er trug das Gepäck fünf Stockwerke hoch, statt...
 - a) seine Kinder halfen ihm nicht dabei;
 - б) er benutzte den Fahrstuhl nicht.
5. Die Unternehmensleitung erlaubte sich teure private Ausgaben, statt...
 - a) sie dachte nicht an das Wohl der Firma;
 - б) wichtige Investitionen wurden nicht gemacht.
6. Die Eigentümer verkauften die Firma, ohne ...
 - a) der Betriebsrat wurde nicht informiert;
 - б) sie informierten den Betriebsrat nicht davon.

ПОШИРЕНЕ ОЗНАЧЕННЯ (ERWEITERTES ATTRIBUT)

Partizip I і **Partizip II** можуть виконувати функцію означень. **Partizip I** утворюється за допомогою суфікса **-d**, що приєднується до інфінітива дієслова: *liebend, reißend, lesend*. Виконуючи функцію означення, **Partizip I** приймає відповідні закінчення: *die liebende Mutter, der reißende Strom, das lesende Mädchen*.

Partizip II як означення теж приймає відповідні закінчення: *die gekauften Sachen, das gelesene Buch, der geschriebene Brief*.

Partizip I зворотних дієслів у ролі означення вживається зі зворотним займенником **sich**, а **Partizip II** – без займенника **sich**: *sich interessieren – der sich interessierende Junge; sich beschäftigen – der beschäftigte Rentner*.

Загальні правила

1. **Partizip** з відповідним закінченням прикметника стоїть безпосередньо перед іменником, до якого відноситься.
2. Означення, виражене **Partizip I** і **Partizip II**, може мати при собі додаткові слова, утворюючи разом з ними поширене означення (**erweitertes Attribut**).
3. Поширене означення розміщується в “рамці” між артиклем (або словом, що його замінює) та іменником, до того ж саме означення (**Partizip I** або **Partizip II**) стоїть безпосередньо перед іменником.

Das laut um die Hilfe schreiende Kind konnte rasch gerettet werden.

Die durch die Bomben zerstörte Stadt war ein schrecklicher Anblick.

4. Поширене означення з **Partizip I** виражає активну дію, стан або процес, які відбуваються одночасно з головною дією. Це можна встановити за допомогою підрядного речення в активі. Час, в якому відбувається дія підрядного речення, визначається головним реченням.

Der meinen Antrag bearbeitende Beamte nimmt sich viel Zeit.

nahm sich viel Zeit.

hat sich viel Zeit genommen.

Der Beamte, der meinen Antrag bearbeitet, nimmt sich viel Zeit.

bearbeitete, nahm sich viel Zeit,

bearbeitet hat, hat sich viel Zeit genommen.

5. Поширене означення з **Partizip II** виражає пасивну дію, стан або процес. Це можна встановити за допомогою підрядного речення в пасиві стану. Час, в якому відбувається дія в підрядному реченні, якщо мова йде про правила або закони, співпадає з часом головного речення. Однак у більшості випадків події, виражені поширеним означенням, уже пройшли, отже, в підрядному реченні повинна відобразитись зміна часів (**Perfekt** або **Plusquamperfekt**).

GLEICHZEITIGKEIT:

Nicht mehr beachtete Vorschriften müssen geändert werden.

Vorschriften, die nicht mehr beachtet werden, müssen geändert werden.

VORZEITIGKEIT:

Der gut versteckte Schatz wird gefunden.

wurde gefunden.

ist gefunden worden.

Der Schatz, der gut versteckt worden ist, wird gefunden.

worden war, wurde gefunden.

worden war, ist gefunden worden.

6. Поширене означення можна замінити відносним підрядним реченням (**Relativsatz**):

Die am Fenster stehende Frau kenne ich gut. = Die Frau, die am Fenster steht, kenne ich gut.

ПРИМІТКА. Від неперехідних дієслів, що утворюють складні минулі часи з допоміжним дієсловом **haben**, можна утворити лише **Partizip I**.

Ein tief schlafendes Kind sollte man nicht wecken.

Nach 30 Jahren fuhr der in Paris lebende Maler wieder nach Spanien.

Прикметникові звороти з результативним пасивом

Результативний пасив утворюється від перехідних дієслів. У підрядному реченні, яке відповідає поширеному означенню, вживається лише **Partizip II** і дієслово **sein**:

Der seit Jahren verschlossene Schrank wird (wurde) endlich geöffnet.

Der Schrank, der seit Jahren verschlossen ist (war), wird (wurde) endlich geöffnet.

Українською мовою поширені означення з результативним пасивом перекладаються здебільшого підрядним означальним реченням:

Шафу, що була замкнена впродовж років, нарешті відімкнули.

ВПРАВИ

*I. Трансформуйте підрядні речення в поширені означення з **Partizip I**.*

1. die Gangster, die eine Bank ausräumen
2. die Polizisten, die die Banditen jagen
3. die Häftlinge, die durch ein Kellerfenster aus der Haftanstalt ausbrechen
4. die Wächter, die überall nach den Entflohenen suchen
5. die Gefangenen, die über die Dächer der Häuser fliehen
6. die Hubschrauber, die das Gangsterauto verfolgen
7. die Verfolgten, die rücksichtslos über die Kreuzungen fahren
8. die Entflohenen, die unter einer Brücke übernachten
9. die Spürhunde, die die Spuren der Gangster verfolgen
10. die Gangster, die mit einem Flugzeug nach Südamerika entfliehen

*II. Трансформуйте підрядні речення в поширені означення з **Partizip II**.*

Beispiel: die _____ alte Vase, die in einem Keller gefunden wurde – die in einem Keller gefundene alte Vase.

1. eine _____ drei Meter hohe Figur, die aus einem einzigen Stein herausgearbeitet worden ist.
2. eine _____ zehn Zentner schwere Glocke, die bei einem Brand aus dem Kirchturm der Stadt gestürzt ist.
3. ein Bild der _____ Stadt, die 1944 durch einen Bombenangriff zerstört worden ist.
4. eine _____ wertvolle Porzellansammlung, die der Stadt von einem reichen Kunstfreund geschenkt wurde.
5. _____ Geräte und Maschinen, die im vorigen Jahrhundert zur Herstellung von Textilien verwendet wurden.
6. ein großes _____ Mosaik, das von einem Künstler der Stadt aus farbigen Glasstücken zusammengesetzt wurde.
7. ein _____ Telegraphenapparat, der von einem Bürger der Stadt 1909 erfunden wurde.

III. Трансформуйте підрядні речення в поширені означення.

1. Die Ergebnisse, die in langjährigen Wetterbeobachtungsreihen festgestellt worden sind, reichen nicht aus, sichere Prognose zu stellen.
2. Im Gegensatz zu dem sonnigen und trockenen Klima, das südlich der Alpen vorherrscht, ist es bei uns relativ niederschlagsreich.
3. In den Vorhersagen, die vom Wetterdienst in Offenbach ausgegeben werden, hieß es in diesem Sommer meistens: unbeständig und für die Jahreszeit zu kühl.
4. Ein Tiefdruckgebiet, das von den Küsten Sünglands nach Südosten zieht, wird morgen Norddeutschland erreichen.
5. Die Niederschlagsmenge, die am 8. August in Berlin registriert wurde, betrug 51 Liter auf den Quadratmeter.
6. Das ist ein einsamer Rekord, der seit 100 Jahren nicht mehr erreicht wurde.
7. Dagegen gab es in Spanien eine Schönwetterperiode, die über fünf Wochen mit Höchsttemperaturen von 30 bis 40 Grad anhielt.

8. Die allgemeine Wetterlage dieses Sommers zeigte Temperaturen, die von Süden nach Norden um 25 Grad voneinander abwichen.

IV. *Замініть поширені означення підрядними реченнями.*

1. Über die Kosten eines durch die Beschädigung einer Gasleitung entstandenen Schadens können noch keine genaueren Angaben gemacht werden.
2. Der bei seiner Firma wegen seiner Sorgfalt und Vorsicht bekannte Baggerfahrer Anton F. streifte bei Ausgrabungsarbeiten eine in den offiziellen Plänen nicht eingezeichnete Gasleitung.
3. Das sofort ausströmende Gas entzündete sich an einem von einem Fußgänger geworfenen und noch brennenden Zigarettenstummel.
4. Bei der Explosion wurden drei in der Nähe spielende Kinder von Herumfliegenden Steinen und Erdbrocken getroffen.
5. Der telefonisch herbeigerufene Krankenwagen mußte aber nicht die Kinder, sondern eine zufällig vorübergehende alte Dame ins Krankenhaus bringen, wo sie wegen eines Nervenschocks behandelt werden mußte.

V. *Утворіть поширені означення.*

1. Im Zoo von San Francisco lebte ein Löwe, der mit beiden Augen in jeweils verschiedene Richtungen schielte.
2. Er bot einen Anblick, der derart zum Lachen reizte, daß es nicht lange dauerte, bis er entdeckt und zu einem Star gemacht wurde, der beim Fernsehpublikum von ganz Amerika beliebt war.
3. Der Löwe, der von Tierpflegern für seine Auftritte vorbereitet wurde, stellte sich allerdings so dämlich an, daß man ihm nur leichtere Aufgaben, die sein Fassungsvermögen nicht überschritten, zumuten konnte,
4. was aber dem Publikum, das wie närrisch in den blöden Ausdruck des Löwen verliebt war, nichts auszumachen schien.
5. Damit die Sendung nicht langweilig wurde, engagierte man kleinere Zirkusunternehmen, die um ihre Existenz kämpften.

ДІСПРИСЛІВНИКОВІ ЗВОРОТИ

1. Дієприслівник разом з пояснюючими словами утворює дієприслівниковий зворот.
2. У дієприслівниковому звороті дієприслівник не має закінчень.
4. У головному реченні дієприслівниковий зворот стоїть на першому або на третьому (четвертому) місці.

Sich auf seine Verantwortung besinnend, übernahm der Politiker das schwere Amt.

Der Politiker übernahm, sich auf seine Verantwortung besinnend, das schwere Amt.

Усвідомлюючи свою відповідальність, політик прийняв важку службу.

У підрядному реченні дієприслівниковий зворот стоїть після підмета.

Der Kranke war tief beunruhigt, nachdem die Ärzte, laut über seinen Fall diskutierend, das Krankenzimmer verlassen hatten.

Хворий був глибоко схвилюваний, після того як лікарі, голосно дискутуючи про його випадок, вийшли з палати.

5. **Partizip I** у дієприслівникових зворотах виражає активний процес, а **Partizip II** – пасивний. Відповідно до цього дієприслівниковий зворот з **Partizip I** можна замінити підрядним реченням активного стану, а дієприслівниковий зворот з **Partizip II** – підрядним реченням пасивного стану.

Sich auf seine Verantwortung besinnend, übernahm der Politiker das schwere Amt. – Der Politiker, der sich auf seine Verantwortung besann, übernahm das schwere Amt.
Усвідомлюючи свою відповідальність, політик прийняв важку службу.

Napoleon, auf die Insel St. Helena verbannt, schrieb seine Memoiren. – Napoleon, der auf die Insel St. Helena verbannt worden war, schrieb seine Memoiren.

Висланий на острів Святої Олени, Наполеон писав свої мемуари.

ПРИМІТКА. **Partizip I** від дієслів **sein** і **haben** (**seinend**, **habend**) у дієприслівникових зворотах не вживається:

Der Besucher, den Hut in der Hand, plauderte noch eine Weile mit der Hausfrau.

Гість, тримаючи в руці капелюха, ще деякий час базикав з господинею.

Die Geschwister, ein Herz und eine Seele, besuchten dieselbe Universität.

Брат і сестра, живучи душа в душу, навчались в одному університеті.

ВПРАВИ

I. Утворіть дієприслівникові звороти.

Beispiel: *Der Sprecher forderte schärfere Kontrollen zum Schutz der Natur. (Er kam auf den Ausgangspunkt seines Vertrags zurück.)*
Auf den Ausgangspunkt seines Vortrags zurückkommend, forderte der Sprecher schärfere Kontrollen zum Schutz der Natur.

1. Der Politiker bahnte sich den Weg zum Rednerpult. (Er wurde von Fotografen umringt.)
2. Der Redner begann zu sprechen. (Er war von den Blitzlichtem der Kameralente unbeeindruckt.)
3. Der Redner begründete die Notwendigkeit härterer Gesetze. (Er wies auf eine Statistik der zunehmenden Luftverschmutzung hin.)
4. Der Politiker sprach zwei Stunden lang. (Er wurde immer wieder von Beifall unterbrochen.)
5. Die Besucher verließen den Saal. (Sie diskutierten lebhaft.)
6. Der Redner gab noch weitere Auskünfte. (Er wurde von zahlreichen Zuhörern umlagert.)

II. *Поставте дієприслівникові звороти з вправи I на 3-є (4-е) місце.*

Beispiel: *Der Sprecher forderte, auf den Ausgangspunkt seines Vortrags zurückkommend, schärfere Kontrollen zum Schutz der Natur.*

III. Утворіть дієприслівникові звороти за прикладами вправ I та II.

1. Lawinen entstehen vorwiegend um die Mittagszeit. (Sie werden meist durch Erwärmung hervorgerufen.)
2. Lawinen begraben Jahr für Jahr zahlreiche Menschen unter dem Schnee. (Sie stürzen von den Bergen herunter.)

3. Suchhunde haben schon manchen unter dem Schnee Verschütteten gefunden. (Sie wurden für diese Aufgabe speziell ausgebildet.)
4. Die Bora fegt Dächer von den Häusern, Autos von den Straßen und bringt Schiffe in Seenot. (Sie weht eiskalt von den Bergen Jugoslawiens zur Adria herab.)

КОН'ЮНКТИВ (DER KONJUNKTIV)

У німецькій мові розрізняють три способи дієслів: дійсний (індикатив), наказовий (імператив) та умовний (кон'юнктив).

Кон'юнктив показує, що мовець розглядає дію не як реальний факт, а як щось бажане або нереальне. В німецькій мові розрізняють:

1) Konjunktiv I, або так званий “кон'юнктив непрямої мови”:

а) Indikativ	<i>Der Richter sagte: “Ich glaube das nicht”.</i>
<i>Суддя сказав: “Я цьому не вірю”.</i>
б) Konjunktiv	<i>Der Richter sagte, er glaube das nicht</i>
<i>Суддя сказав, що він цьому не вірить.</i>

У прикладі а) чуже висловлювання передається дослівно, в реченні воно виокремлюється лапками. В прикладі б) висловлювання передається зі змінами, тобто хтось розповідає, що сказав суддя; передається чужа думка, яка в німецькій мові виражається за допомогою кон'юнктива I.

2) Konjunktiv II, або “кон'юнктив нереальності”:

а) Indikativ	<i>Er ist krank, er kann dir nicht helfen.</i>
<i>Він хворий, він не може тобі допомогти.</i>
б) Konjunktiv	<i>Wenn er gesund wäre, könnte er dir helfen.</i>
<i>Якби він був здоровий, зміг би тобі допомогти.</i>

У прикладі а) мова йде про реальний факт, у прикладі б) – про бажання, уявлення, про щось нереальне.

Ознаками кон'юнктива є:

- 1) суфікс **-e** між основою дієслова та особовим закінченням;
- 2) відсутність особових закінчень у третій особі однини;
- 3) умляут – **ä, ö, ü** для окремих дієслів у претериті.

У зв'язку з тим, що форми **Konjunktiv I** частково замінюються формами **Konjunktiv II**, спочатку слід розглянути **Konjunktiv II**. Konjunktiv II має 2 часові форми:

- 1) теперішнього часу;
- 2) минулого часу.

УТВОРЕННЯ ФОРМ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ

1. Präteritum Konjunktiv

Він утворюється від основи дієслова за допомогою суфікса -e та особових закінчень претерита індикатива. При утворенні Präteritum Konjunktiv сильних, неправильних і претерито-презентних дієслів, крім дієслів **sollen** і **wollen**, кореневі голосні **a, o, u** отримують умляут:

Infinitiv	Indikativ Präteritum	Konjunktiv II Gegenwartsform
haben	hatte	hätte
sein	war	wäre
werden	wurde	würde
wollen	wollte	wollte
sollen	sollte	sollte
müssen	mußte	müßte
dürfen	durfte	dürfte
können	Konnte	könnte
mögen	mochte	möchte
lassen	ließ	ließe
kommen	kam	käme
gehen	ging	ginge
fahren	fuhr	führe
ziehen	zog	zöge
geben	gab	gäbe
bleiben	blieb	bliebe
wissen	wußte	wüßte
brauchen	brauchte	brauchte

Präteritum Konjunktiv слабких дієслів формально співпадає з Indikativ Präteritum.

infinitiv	Indikativ Präteritum	Konjunktiv II Gegenwartsform
fragen	fragte	fragte
sagen	sagte	sagte
machen	machte	machte

У деяких сильних і неправильних дієслів кореневий голосний в Konjunktiv II не відповідає кореневому голосному Indikativ Präteritum.

Infinitiv	Indikativ Präteritum	Konjunktiv II Gegenwartsform
helfen	half	hülfe
werfen	warf	würfe
verderben	verdarb	verdürbe
stehen	stand	stünde
sterben	starb	stürbe
nennen	nannte	nennte

ПРИМІТКА. У неправильних дієслів **senden – sandte/sendete** та **wenden – wandte/wendete** вживають у Konjunktiv II завжди слабку форму.

2. Konditionalis I.

Він утворюється від Präteritum Konjunktiv допоміжного дієслова **werden** та Infinitiv смислового дієслова:

würde + Infinitiv

kommen			
ich	würde kommen	wir	würden kommen
du	würdest kommen	ihr	würdet kommen
er, sie, es	würde kommen	sie, Sie	würden kommen

ПРАВИЛА ВЖИВАННЯ:

1. *Wenn ich Karin fragte, berichtete sie mir von ihrer Tätigkeit.*

Речення з двома слабкими дієсловами має подвійне значення. Воно може означати:

- Jedesmal, wenn ich sie fragte ... (=Präteritum Indikativ);
- Im Fall, dass ich sie fragen sollte ... (=Gegenwartsform Konjunktiv II).

У таких випадках вживають конструкцію **würde + Infinitiv**.

Wenn ich Karin fragen würde, berichtete sie mir von ihrer Tätigkeit.

Wenn ich Karin fragte, würde sie mir von ihrer Tätigkeit berichten.

Слід уникати подвійного вживання Konjunktiv II в головному та підрядному реченнях.

2. Деякі форми сильних дієслів в Konjunktiv II вважаються застарілими (**träte, hülfe, stünde, böte u. a.**). Замість них вживається **Konditionalis I**.

УТВОРЕННЯ ФОРМ МИНУЛОГО ЧАСУ

Форми минулого часу утворюються за допомогою допоміжних дієслів **haben** або **sein** в Konjunktiv II та Partizip II основного дієслова:

hätte / wäre + Partizip II

arbeiten			
ich	hätte gearbeitet	wir	hätten gearbeitet
du	hättest gearbeitet	ihr	hättet gearbeitet
er, sie, es	hätte gearbeitet	sie, Sie	hätten gearbeitet

bleiben			
ich	wäre geblieben	wir	wären geblieben
du	wärest geblieben	ihr	wäret geblieben
er, sie, es	wäre geblieben	sie, Sie	wären geblieben

Трьом формам минулого часу Indikativ відповідає лише одна форма минулого часу Konjunktiv II.

Indikativ	Konjunktiv II
Hans kam. Hans ist gekommen. Hans war gekommen.	Hans wäre gekommen.

ПАСИВ У KONJUNKTIV II

	Indikativ	Konjunktiv II
Gegenwart	ihm wird geholfen	ihm würde geholfen
Vergangenheit	ihm wurde geholfen	ihm wäre geholfen worden
	ihm ist geholfen worden	
	ihm war geholfen worden	

Dieses Haus würde leicht verkauft, wenn der Preis nicht so hoch wäre.

Realität: *Es wird nicht leicht verkauft, weil es zu teuer ist.*

Dieses Haus wäre leicht verkauft worden, wenn der Preis nicht so hoch gewesen wäre.

Realität: *Es ist nicht verkauft worden, weil es zu teuer war.*

ВЖИВАННЯ KONJUNKTIV II

1. Вживання Кон'юнктив II в простих реченнях, які виражають нереальне бажання або нереальну можливість

Bedeutung des Konjunktivs	Zeit	Zeitform	Beispiele
I. Irrealer Wunsch	Gegenwart, Zukunft	Präteritum Konjunktiv	Wenn er heute käme! Käme er doch heute! <i>Якби він сьогодні прийшов!</i>
	Vergangenheit	Plusquamperfekt Konjunktiv	Wenn er gestern gekommen wäre! Wäre er nur gestern gekommen! <i>Якби він тільки прийшов учора!</i>
II. Irreale Möglichkeit	Gegenwart, Zukunft	Konditionalis I, Präteritum Konjunktiv	Ich würde gern Spazierengehen, aber ich habe leider noch viel zu tun. <i>Я б охоче пішов погуляти, але, на жаль, у мене ще багато роботи.</i> Der Junge lernt schlecht. Er könnte besser lernen. <i>Хлопець погано вчиться. Він міг би вчитися краще.</i>
	Vergangenheit	Plusquamperfekt Konjunktiv	Ich wäre gestern gern spazierengegangen, aber ich hatte leider viel zu tun. <i>Я б охоче пішов учора погуляти, але, на жаль, у мене було багато роботи.</i> Der Junge lernte schlecht. Er hätte besser lernen können. <i>Хлопець вчився погано. Він міг би вчитися краще.</i>

ПРАВИЛА

1. Якщо речення, що виражає нереальне бажання, вводиться сполучником **wenn**, то дієслово стоїть у кінці речення. Якщо речення утворене без сполучника **wenn**, то дієслово стоїть на початку речення.
2. Речення, що виражають нереальне бажання, часто доповнюються словами **doch, nur, doch nur**.
3. У кінці речення, що виражає нереальне бажання, ставиться знак оклику.

2. Вживання Konjunktiv II в нереальних умовних реченнях (Irreale Konditionalsätze)

Wenn ich genug Geld habe, baue ich mir ein Haus. - Indikativ

Якщо я буду мати достатньо грошей, я збудую собі будинок.

У цьому випадку ми маємо реальне умовне речення; мова йде про реальні плани:

Я буду заощаджувати гроші, і колись збудую собі будинок.

Wenn ich genug Geld hätte, baute ich mir ein Haus (oder: würde... bauen) – Konjunktiv

Якби я мав достатньо грошей, я б збудував собі будинок.

У цьому випадку ми маємо нереальне умовне речення; мова йде про нереальний план, мрію, бажання. Тут слід вживати Konjunktiv II в головному та підрядному реченнях.

Нереальне умовне речення вводиться сполучником **wenn**. Якщо підрядне речення вводиться без сполучника, то присудок стоїть на початку речення, а в головному реченні часто вживається корелят **so**:

Wenn ich Zeit hätte, käme ich zu dir.

Hätte ich die Zeit, so käme ich zu dir.

Підрядне речення зі сполучником **wenn** може стояти перед та після головного речення. Але якщо умовне речення містить питання, то підрядне речення з **wenn** стоїть після головного:

Was machtet ihr, wenn jetzt ein Feuer ausbräche?

Часові форми Konjunktiv II вживаються в складнопідрядному реченні з підрядним нереальним умовним реченням наступним чином:

Zeit	Zeitformen des Konjunktivs	
	Nebensatz	Hauptsatz
Gegenwart, Zukunft	Präteritum Konjunktiv Wenn er zu mir käme, Wenn das Wetter schön wäre,	Konditionalis I, Präteritum Konjunktiv würden wir zusammen arbeiten. könnten wir einen Ausflug machen.
Vergangenheit	Plusquamperfekt Konjunktiv Wenn er zu mir gestern gekommen wäre, Wenn das Wetter gestern schön gewesen wäre,	Plusquamperfekt Konjunktiv hätten wir zusammen gearbeitet. hätten wir einen Ausflug machen können.

Коли в головному та підрядному реченнях маємо слабкі дієслова, то здебільшого замість Präteritum Konjunktiv в головному або підрядному реченні вживають Konditionalis I:

Wenn ich Karin fragen würde, berichtete sie mir von ihrer Tätigkeit.

Wenn ich Karin fragte, würde sie mir von ihrer Tätigkeit berichten.

Nich: *Wenn ich Karin fragte, berichtete sie mir von ihrer Tätigkeit.*

3. Вживання Konjunktiv II в нереальних порівняльних реченнях (irreale Vergleichsätze)

Нереальні порівняльні речення виражають нереальне порівняння. Підрядне речення сполучається з головним за допомогою сполучників **als** або **als ob**. Якщо підрядне речення вводиться сполучником **als ob**, то присудок стоїть в кінці речення. Якщо підрядне речення вводиться сполучником **als**, то присудок стоїть зразу за сполучником.

Er hat solchen Hunger, als ob er seit Tagen nichts gegessen hätte.

Er hat solchen Hunger, als hätte er seit Tagen nichts gegessen.

Він такий голодний, ніби нічого не їв декілька днів.

Часові форми кон'юнктива вживаються в нереальних порівняльних реченнях не абсолютно, а відносно: вони виражають не теперішнє, минуле чи майбутнє, а вказують, чи дія підрядного речення відбувається перед (**Vorzeitigkeit**), після (**Nachzeitigkeit**) чи одночасно (**Gleichzeitigkeit**) з дією головного речення:

a) *Es ist, als wäre /sei der Frühling schon da.*

b) *Es ist, als wäre /sei der Frühling schon vergangen.*

c) *Es ist, als würde/werde der Frühling bald kommen.*

Особливістю нереальних порівняльних речень є синонімічне вживання форм Konjunktiv II та Konjunktiv I.

Gleichzeitigkeit	Präteritum Konjunktiv / Präsens Konjunktiv
Vorzeitigkeit	Plusquamperfekt Konjunktiv / Perfekt Konjunktiv
Nachzeitigkeit	Konditionalis I / Futur I

4. Інші випадки вживання Konjunktiv II

1) в реченнях зі словами **beinahe** та **fast** (**майже, мало не**), де кон'юнктив вказує на те, що очікуване не здійснилось; дієслово вживається в минулому часі Konjunktiv II (Plusquamperfekt Konjunktiv):

Beinahe wäre das ganze Haus abgebrannt!

Майже згорів увесь будинок.

Fast hätte ich den Bus nicht mehr erreicht.

Я мало не пропустив автобус.

2) у питаннях, що містять сумнів:

Sollte es wirklich schon so spät sein?

Невже це так пізно вже?

Würdest du mir tatsächlich Geld leihen?

Tu sprich mir die Wahrheit, hast du mir Geld geliehen?

3) у ввічливих проханнях або вимогах, виражених у формі запитання:

Wären Sie so freundlich, mir zu helfen?

Чи не були б Ви такі ласкаві допомогти мені?

Könnten Sie mir vielleicht sagen, wie ich zum Bahnhof komme?

Чи не могли б Ви мені сказати, як дістатися до вокзалу?

Для вираження ввічливого прохання часто вживається Konditionalis I:

Würden Sie vielleicht gegen zehn Uhr noch mal anrufen?

Ви б не могли б зателефонувати ще раз близько десятої?

4) для вираження припущення (часто вживають дієслово **dürfen** у Konjunktiv II):
Zum Einkaufen dürfte es jetzt zu spät sein.

Для покупок вже, напевно, надто пізно.

5) для вираження того, що частина роботи виконана:
So, das wär 'sfür heute.

Отже, на сьогодні все.

6) для вираження поради або пропозиції часто вживають Konditionalis I або Präteritum Konjunktiv:

An deiner Stelle würde ich mir vor der langen Fahrt noch etwas zu essen kaufen.

Du solltest dir vor der langen Fahrt noch etwas zu essen kaufen.

На твоєму місці я б купила собі що-небудь поїсти перед довгою поїздкою.

Перед довгою поїздкою тобі слід було б купити собі що-небудь поїсти.

ВПРАВИ

I. Поставте наступні дієслова в теперішньому та минулому часі Konjunktiv II:
rechnen, arbeiten, abreisen, ausschalten, lernen, nehmen, essen, schlagen, schließen, abfahren, erfahren, rufen, weggehen, lesen, geben.

II. Präteritum Indikativ i Konjunktiv II. Доповніть форми.

Beispiel: haben du hattest du hättest

1. können sie (Pl.) _____	sie (Pl.) _____
2. werden er _____	er _____
3. sein es _____	es _____
4. gehen wir _____	wir _____
5. brauchen ich _____	ich _____
6. wissen ihr _____	ihr _____
7. kommen du _____	du _____
8. lassen sie (Sg.) _____	sie (Sg.) _____
9. mögen er _____	er _____

III. Утворіть речення, що виражають нереальне бажання, в теперішньому часі.

Beispiel: Sie kommt nicht zurück. – Wenn sie doch zurückkäme!

Es ist so heiß. – Wenn es nicht so heiß wäre!

1. Der Bus kommt nicht. 2. Es ist hier so dunkel. 3. Ich habe Angst. 4. Ich muß lange warten.
5. Ich habe nicht viel Zeit. 6. Der Zug fährt noch nicht ab. 7. Es ist so spät schon. 8. Ich habe nicht genug Geld.

IV. Доповніть наступні речення дієсловами, поданими в дужках, вживаючи Plusquamperfekt Konjunktiv.

1. Wenn er doch _____ (kommen).
2. Ich _____ das nicht _____ (tun).
3. Wir _____ nie _____ (mitkommen).
4. Sie _____ uns bestimmt nicht _____ (besuchen).

5. Ihr _____ die Straße ohne Stadtplan nie _____ (finden).
6. Sie (Pl.) _____ gern nach Amerika _____ (fliegen).
7. Er _____ sicher mit dir _____ (spazierengehen).
8. Ich _____ dir das schon noch _____ (erzählen).

V. Утворіть речення, що виражають бажання, в минулому часі.

Beispiel: *Du hast mir nicht geschrieben, wann du kommst.*

Wenn du mir doch nur geschrieben hättest, wann du kommst!

1. Du hast mir nicht gesagt, dass du Urlaub bekommst.
2. Ich habe nicht gewußt, dass du nach Spanien fahren willst.
3. Ich habe keine Zeit gehabt, Spanisch zu lernen.
4. Du hast mir nicht geschrieben, was du vorhast.
5. Ich habe nicht genug Geld gespart, um mitzufahren.

VI. Утворіть речення, що виражають бажання, зі сполучником **wenn** або без нього. Зверніть увагу на часові форми.

1. Ich kann nicht zu der Ausstellung fahren.
2. Du hast mich nicht besucht, als du hier warst.
3. Er ist bei diesem schlechten Wetter auf eine Bergtour gegangen.
4. Er ist nicht hier geblieben.
5. Ich bin nicht informiert worden.
6. Ich darf nicht schneller fahren.
7. Er schenkte der Stadt sein ganzes Vermögen.
8. Mein Bruder war nicht auf der Party.
9. Er hatte keine Zeit zu kommen.

VII. Трансформуйте подані речення у нереальні умовні речення.

Beispiel: *Er kümmert sich nicht um sein Examen.*

Es wäre besser, wenn er sich um sein Examen kümmerte.

Oder:..., wenn er sich um sein Examen kümmern würde.

1. Der Angestellte kommt nicht pünktlich zum Dienst.
2. Der Angeklagte sagt nicht die volle Wahrheit.
3. Die Stadt baut keine Radfahrwege.
4. Du kaufst keine neuen Reifen für dein Auto.
5. Er kauft sich keine neue Brille.

VIII. З'єднайте прості речення в складнопідрядне нереальне умовне речення зі сполучником **wenn** або без нього. Зверніть увагу на часові форми.

Beispiel: *Erfindet meine Brille nicht. Er schickt sie mir nicht*

Wenn er meine Brille fände, schickte er sie mir.

Oder:..., würde er sie mir schicken.

1. Der Fahrgast hat keinen Fahrschein gehabt. Er hat 40 Mark Strafe zahlen müssen.
2. Der Ausländer hat den Beamten falsch verstanden. Er ist in den falschen Zug gestiegen.
3. Es gibt nicht genügend Laborplätze. Nicht alle Bewerber können Chemie studieren.
4. Ich bin nicht für die Ziele der Demonstranten. Ich gehe nicht zu der Demonstration.
5. Du hast das verdorbene Fleisch gegessen. Du fühlst dich schlecht.

IX. Об'єднайте частини речень з лівої та правої колонок в одне складнопідрядне нереальне умовне речення.

1. Wenn ich mehr Fremdsprachen könnte,	a) wenn Sie mich vorher gefragt hätten.
2. Wenn ich mehr Geld mitgenommen hätte,	b) hätten wir den Zug sicher erreicht.
3. Ich hätte die Prüfung bestanden,	c) wenn es noch Karten gegeben hätte.
4. Das Problem wäre gar nicht entstanden,	d) würde ich dich zum Essen einladen.
5. Wenn du nicht so langsam gegangen wärest,	e) hätte ich diesen Job bekommen.
6. Ich wäre gern in dieses Konzert gegangen,	f) wenn sie mir nicht so schwierige
	Fragen gestellt hätten.

X. Вставте дієслова, подані в дужках, у відповідній формі.

Wenn mein Vater der Scheich von Shambala _____ (sein) _____ ich in weichen Betten _____ (schlafen können). Ich _____ den ganzen tag mit meinen Freundinnen _____ (spielen) und _____ (brauchen) meinen Mutter nicht immer in der Kälche zu helfen. Sie _____ (haben) viele Angestellte für die Hausarbeit. Natürlich _____ mich auch ein Chauffeur in die Schule _____ fahren), und ich _____ (müssen) nicht mehr zu Fuß gehen. Außerdem _____ (haben) ich viele wunderschöne Kleider. Sicher _____ (dürfen) ich den ganzen Tag machen, was ich will. Aber vielleicht nicht mehr mit meinen Freundinnen auf der Straße spielen und _____ (müssen) immer aufpassen, dass ich mich nicht schmutzig mache. Vielleicht _____ (sein) ein Leben als Prinzessin doch nicht so schön.

XI. Доповніть наступні речення словами, поданими в дужках, утворюючи нереальні порівняльні речення.

1. Es sieht so aus, als ob ... (bald regnen).
2. Du siehst so aus, als ob ... (die ganze Nacht nicht geschlafen)
3. Es sieht so aus, als ob ... (wir müssen die Grammatik wiederholen)
4. Sie sieht so aus, als ob ... (abgenommen haben)
5. Die Kleine sieht so aus, als ob ... (krank sein)
6. Du siehst so aus, las ob ... (müde sein)

XII. Утворіть нереальні порівняльні речення зі сполучниками *als ob* та *als*.

Beispiel: Der Junge tat so, (er, nicht laufen können)

Der Junge tat so, als ob er nicht laufen könnte.

Der Junge tat so, als könnte er nicht laufen.

1. Der Lehrer sprach so laut, (seine Schüler, schwerhörig sein)
2. Unser Nachbar tut so, (Haus und Garten, ihm gehören)
3. Der Junge hat die Fensterscheibe eingeschlagen, aber er tut so, (er, ganz unschuldig sein)
4. Der Hund kam auf mich zugerannt, (er, mich in Stücke reißen wollen)
5. Das Mädchen fuhr auf ihren Skiern so geschickt den Berg hinunter, (sie, das schon tausendmal geübt haben)

XIII. Доповніть наступні речення, утворюючи нереальні порівняльні речення.

1. Der Politiker sprach so laut, als ob ...
2. Der Busfahrer fuhr so schnell, als ob ...
3. Der Hotelgast gab so hohe Trinkgelder, als ob ...
4. Der Arzt machte ein Gesicht, als ...
5. Der

Schriftsteller wurde gefeiert, als ob ... 6. Der Koch brät so viel Fleisch, als ... 7. Der Zug fuhr so langsam, als ob ... 8. Das Kind schrie so laut, als ... 9. Die Kiste war so schwer, als ob ...

XIV. *Дайте відповіді на наступні запитання, вживаючи Кон'юнктив II минулого часу за наступним зразком.*

Beispiel: Hast du das Haus gekauft? – Nein, aber ich hätte es beinahe gekauft

1. Hast du dein Geld verloren? 2. Bist du betrogen worden? 3. Bist du verhaftet worden? 4. Ist das Flugzeug abgestürzt? 5. Hast du dein Geschäft verkauft? 6. Ist das Schiff untergegangen? 7. Seid ihr zu spät gekommen? 8. Haben Sie den Zug verpaßt? 9. Hast du den Schlüssel zu Hause vergessen?

XV. *Висловіть сумнів у запитанні.*

Beispiel: Ist sie wirklich erst 17? – Ja, das stimmt.

Sollte sie wirklich erst 17 sein? – Ja, das dürfte stimmen.

1. Ist dieses Haus wirklich für 10 000 Mark zu haben? – Ja, das stimmt. 2. Hat er wirklich die Wahrheit gesagt? – Nein, das war nicht die Wahrheit. 3. Habe ich für diesen Pelzmantel wirklich 100 Mark zuviel bezahlt? – Ja, das stimmt leider. 4. Hat er mich mit Absicht falsch informiert? – Nein, er hat nur wieder mal nicht aufgepaßt. 5. Ist der Zug wirklich schon abgefahren? – Ja, der ist schon weg. 6. Hat er seine Steuererklärung wirklich ungenau ausgefüllt? – Ja, die Angaben waren unzutreffend.

XVI. *Сформулюйте ввічливі запитання.*

Beispiel: Nehmen Sie das Paket mit?

Würden Sie bitte das Paket mitnehmen?

Könnten Sie bitte das Paket mitnehmen?

Würden Sie so freundlich sein und das Paket mitnehmen?

1. Schicken Sie mir die Waren ins Haus? 2. Wo ist die Stadtverwaltung? 3. Wie komme ich zum Krankenhaus? 4. Reichen Sie mir das Salz? 5. Bringen Sie mir noch ein Glas Bier? 6. Helfen Sie mir, den Wagen anzuschieben? 7. Kommen Sie gegen 5 Uhr noch mal vorbei? 8. Nimmst du dieses Päckchen mit zur Post?

XVII. *Доповніть наступні речення дієсловами werden, haben, sein у правильній формі кон'юнктива II.*

1. _____ Sie mir bitte einen Gefallen tun? Sagen Sie Herrn Fischer, dass ich morgen etwas später komme.

2. _____ Sie einen Moment Zeit für mich? Ich _____ gern etwas mit Ihnen besprechen.

3. Wie _____ es, wenn wir nach dem Theater noch ein Glas Wein zusammen trinken

4. Mein Sohn _____ auch sehr gern mitgekommen. Aber leider ist er sehr erkältet.

5. Ich _____ noch eine Bitte. _____ Sie mich bitte kurz anrufen, wenn Herr Wagner zurück ist?

6. Das _____ du doch nicht allein machen müssen. Ich _____ dir schon geholfen.

5. Ich _____ dann gegen 8 Uhr bei Ihnen. Ist Ihnen das recht?

6. _____ ihr mir bitte helfen?

КОН'ЮНКТИВ I (KONJUNKTIV I)

I. Утворення форм.

Кон'юнктив I має три часові форми:

- 1) теперішній час;
- 2) майбутній час (також виражає припущення);
- 3) минулий час.

1. Утворення форм теперішнього часу.

Форма теперішнього часу Кон'юнктив I утворюється за допомогою суфікса -e-, що приєднується до основи дієслова та особових закінчень. **1-а** та **3-я** особи однини не мають закінчень.

Сильні дієслова, що в презенс індикатив змінюють кореневі голосні **a > ä, o > ö, e > i (ie)**, в презенс кон'юнктив цієї особливості не виявляють.

Претерито-презентні дієслова теж зберігають у **Präsens Konjunktiv** кореневу голосний.

Person	schwaches Verb	starkes Verb	Verb mit Hilfs-e	Modalverb	Verb Präteritopräsencia
ich	sag-e	geb-e	schneid-e	dürf-e	wiss-e
du	sag-e-st	geb-e-st	schneid-e-st	dürf-e-st	wiss-e-st
er, sie, es	sag-e	geb-e	schneid-e	dürf-e	wiss-e
wir	sag-e-n	geb-e-n	schneid-e-n	dürf-e-n	wiss-e-n
ihr	sag-e-t	geb-e-t	schneid-e-t	dürf-e-t	wiss-e-t
sie, Sie	sag-e-n	geb-e-n	schneid-e-n	dürf-e-n	wiss-e-n

Відмінювання допоміжних дієслів у Präsens Konjunktiv

Person	haben	sein	werden
ich	habe	sei	werde
du	habest	seiest	werdest
er, sie, es	habe	sei	werde
wir	haben	seien	werden
ihr	habet	seiet	
sie, Sie	haben	seien	werden

Деякі форми Präsens Konjunktiv співпадають з формами Präsens Indikativ. З метою їх розрізнення замість форм теперішнього часу Кон'юнктив I використовують форми теперішнього часу Кон'юнктив II.

Використання форм теперішнього часу Konjunktiv II

Person	schwaches Verb	starkes Verb	Verb mit Hilfs -e	Modalverb	Verb Präteritopräsentia
ich	sagte	gäbe	schnitte	dürfe	wisse
du	sagest	gebest	schnittest	dürfest	wisdest
er, sie, es	sage	gebe	schneide	dürfe	wisse
wir	sagten	gäben	schnitten	dürften	wüßten
ihr	saget	gebet	schnittet	düret	wisset
sie, Sie	sagten	gäben	schnitten	dürften	wüßten

2. Утворення форм майбутнього часу

Майбутній час утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у Präsens Konjunktiv та Infinitiv основного дієслова.

Futurum I

Singular		Plural	
ich	werde kommen	wir	werden kommen
du	werdest	ihr	werdet kommen
er, sie, es	kommen	sie, Sie	werden kommen

Futurum II

Singular		Plural	
ich	werde gekommen sein	wir	werden gekommen sein
du	werdest gekommen sein	ihr	werdet gekommen sein
er, sie, es	werde gekommen sein	sie, Sie	werden gekommen sein

Форми майбутнього часу Konjunktiv, що збігаються з формами майбутнього часу Indikativ, замінюються відповідними формами Konditionalis.

ich werde kommen – ich würde kommen

wir werden kommen – wir würden kommen

ihr werdet kommen – ihr würdet kommen

sie werden kommen – sie würden kommen

3. Утворення форм минулого часу.

Минулий час Konjunktiv I (Perfekt) утворюється за допомогою допоміжного дієслова **haben** або **sein** в Präsens Konjunktiv і Partizip II основного дієслова.

Person	lesen	Person	laufen
ich	habe gelesen	ich	sei gelaufen
du	habest gelesen	du	seiest gelaufen
er, sie, es	habe gelesen	er, sie, es	sei gelaufen
wir	haben gelesen	wir	seien gelaufen
ihr	habet gelesen	ihr	seiet gelaufen
sie, Sie	haben gelesen	sie, Sie	seien gelaufen

II. Вживання Konjunktiv I

1. НЕПРЯМА МОВА

На відміну від прямої мови непряма мова передає висловлювання іншої особи не дослівно, а в скороченій формі. З доповідей, промов, публічних заяв повідомляється лише найголовніше. Перетворення прямої мови в непряму досягається шляхом використання кон'юнктива. Для передачі непрямої мови використовують Konjunktiv I, та коли форми кон'юнктива співпадають з формами індикатива, Konjunktiv I замінюють відповідними формами Konjunktiv II.

Непряма мова вводиться здебільшого підрядним реченням зі сполучником *dass* або відповідними відносними займенниками. Часто підрядні речення є безсполучниковими.

Direkte Rede: *Otto sagte: "Die Musik des grossen Bach interessiert mich besonders".*

Indirekte Rede: *Otto sagte, dass die Musik des grossen Bach ihn besonders interessiere.
Otto sagte, die Musik des grossen Bach interessiere ihn besonders.*

У непрякій мові особові, присвійні та вказівні займенники замінюються за змістом, як це видно з попереднього прикладу.

При вживанні Konjunktiv у непрякій мові слід звернути увагу на співвідношення часових форм. Часові форми Konjunktiv I в головному та підрядному реченнях узгоджуються наступним чином:

Zeitverhältnisse	Hauptsatz	Nebensatz
Gleichzeitigkeit	Indikativ Er sagt,	Präsens Konjunktiv, Präteritum Konjunktiv dass er bald komme. dass er bald käme
Vorzeitigkeit	Indikativ Er sagt,	Perfekt Konjunktiv, Plusquamperfekt Konjunktiv dass er das Buch gelesen habe. dass er das Buch gelesen hätte
Nachzeitigkeit	Indikativ Er sagt,	Futurum I Konjunktiv, Konditionalis I dass er das Buch lesen werde, dass er das Buch lesen würde

2. НЕПРЯМІ ЗАПИТАННЯ

Запитання передається в непрякій мові за допомогою підрядного речення зі сполучником *ob*, відповідними відносними займенниками або питальними словами.

Direkte Rede: *Er fragt: "Gehst du morgen zur Wahl?"
Er fragt: "Wann gehst du zum Wahllokal?"*

Indirekte Rede: *Er fragt, ob ich morgen zur Wahl ginge.
Er fragt, wann ich zum Wahllokal ginge.*

3. ІМПЕРАТИВ (НАКАЗОВИЙ СПОСІБ) У НЕПРЯКІЙ МОВІ

Прохання або наказ виражають у непрякій мові за допомогою модальних дієслів **mögen** і **sollen**. Для висловлення прохання використовується дієслово **mögen** у **Präsens Konjunktiv**, для висловлення вимоги або наказу вживається дієслово **sollen** у **Präsens Konjunktiv** або **Präteritum Konjunktiv**.

Direkte Rede: *"Reg dich doch bitte nicht so auf!"*

“Hört jetzt endlich auf, über das Wahlergebnis zu diskutieren!”

Indirekte Rede: *Er bat mich, ich möge mich nicht so aufregen.*

Er befahl uns, wir sollten aufhören, über das Wahlergebnis zu diskutieren.

Імператив у 3-й особі однини та 1-й особі множини може виражатися формами кон'юнктива!

Es lebe die Freiheit!

Damit sei die Sache vergessen!

Seien wir froh, dass alles vorbei ist!

Konjunktiv I вживається часто у вказівках, рецептах.

Man nehme 15-20 Tropfen bei Bedarf und behalte die Flüssigkeit einige Zeit im Mund. Man nehme ein Pfund Mehl, drei Eier und etwas Milch und verrühre das Ganze zu einem Teig.

Останнім часом у подібних випадках замість кон'юнктива часто вживається інфінітив дієслова, що виконує роль імператива.

15–20 Tropfen bei Bedarf nehmen und die Flüssigkeit einige Zeit im Mund behalten.

Za потреби візьміть 15–20 крапель і потримайте рідину деякий час у ротовій порожнині.

Ein Pfund Mehl, drei Eier und etwas Milch nehmen und zu einem Teig verrühren.

Візьміть фунт муки, три яйця і трохи молока та розмішайте все до утворення тіста.

ВПРАВИ

I. *Замініть пряму мову непрямою і навпаки.*

Der Arzt fragte den Patienten: “Wie lange haben Sie die Kopfschmerzen schon? Sind die Schmerzen ständig da, oder treten sie nur manchmal auf? Liegen die Schmerzen hinter den Augen? Haben Sie auch nachts Kopfschmerzen? Nehmen Sie Tabletten? Was für Tabletten haben Sie bis jetzt genommen? Ist der Schmerz so stark, daß Sie es ohne Tabletten nicht aushallen? Was für eine Arbeit verrichten Sie im Büro? Wie lange müssen Sie täglich vor dem Bildschirm sitzen? Haben Sie die Möglichkeit, Ihre Tätigkeit zu wechseln?”

Der Patient fragte den Arzt, wie oft er die Tabletten nehmen solle, ob er im Bett liegen bleiben müsse, oder ob er wenigstens zeitweise aufstehen dürfe, wie lange die Krankheit denn wohl dauere und ob er überhaupt wieder ganz gesund werde.

II. *Замініть пряму мову непрямою і навпаки.*

Der Turnlehrer sagte zu den Schülern: “Stellt euch gerade hin und streckt die Arme nach vorn! Bringt jetzt die Arme in weitem Bogen nach hinten, laßt den Kopf zurückfallen und biegt den ganzen Körper nach hinten durch! Jetzt kommt langsam zurück, bis ihr wieder gerade steht! Laßt nun den Oberkörper nach vorn herunterfallen, bis der Kopf die Knie berührt.”

Der Lehrer sagt zu der Schülerin, daß sie den Mund schließen und durch die Nase atmen solle. Sie solle die Übungen ruhig mitmachen, aber darauf achten, daß nichts weh tue. Wenn es ihr zu anstrengend werde, solle sie aufhören.

Uta sagte zum Lehrer, er möge sie entschuldigen, sie fühle sich nicht wohl und wolle nach Hause gehen.

III. *Замініть пряму мову непрямою. Яка форма на Ваш погляд, найбільш властива анекдоту?*

Der berühmte Pianist Anton Rubinstein unterhielt sich auf einer Konzerttour in England mit einem Briten über seine Auslandserfahrungen. Dabei sprachen sie auch über die Konzertreise des Künstlers in Spanien. Ob er denn Spanisch könne, fragte der Engländer. Rubinstein verneinte. Ob er dann wohl Französisch gesprochen habe. Das habe er auch nicht, entgegnete der Künstler schon etwas verärgert. Womit er sich denn in Spanien durchgeholfen habe, wollte der neugierige Herr wissen. "Mit Klavier!" erwiderte Rubinstein und ließ den lästigen Frager stehen.

IV. *Замініть пряму мову непрямою.*

Auf einem Baum saß ein alter Hahn. Ein Fuchs, der gerade vorbeikam, sah den Hahn, und da er gerade Hunger hatte, sagte er: "Komm doch herunter! Allgemeiner Friede ist unter den Tieren geschlossen worden. Komm herab und küsse mich, denn von heute ab sind wir Brüder!" "Lieber Freund", entgegnete der Hahn, "das ist eine wunderbare Nachricht! Dort sehe ich auch zwei Hunde herbeieilen. Sie wollen uns sicher auch die Friedensnachricht bringen. Dann können wir uns alle vier küssen." "Entschuldige!" rief der Fuchs eilig, "ich habe noch einen weiten Weg. Das Friedensfest werden wir später feiern!" Traurig, dass er seinen Hunger nicht stillen konnte, lief er davon. Der Hahn aber sass auf seinem Ast und lachte: "Es macht doch Spaß, einen Betrüger zu betrügen!"

(Nach: La Fontaine)

V. *Замініть пряму мову непрямою і навпаки.*

Totgefragt

Auf einem Dampfer, der von Hamburg nach Helgoland fuhr, wendete sich eine Dame an den Kapitän und fragte: "Sind Sie der Kapitän?" Der Kapitän bejahte. "Ist es eigentlich gefährlich auf See?"

Der Kapitän verneinte, zur Zeit nicht, es sei ja beinahe windstill. Da werde wohl keiner seekrank.

"Ach, das meine ich auch nicht", entgegnete die Dame, "ich meine nur wegen der Seeminen" (= Explosivkörper zur Vernichtung von Schiffen im Krieg)

Da sei nichts zu befürchten, die seien alle längst weggeräumt. "Aber wenn sich nun mal eine versteckt hat?" Das könne sie nicht. Die Minen blieben immer an der Wasseroberfläche, und auch die allerletzten seien längst entdeckt und vernichtet worden. Da könne sie ganz beruhigt sein. "Sie sind ja ein Fachmann. Sicher fahren Sie schon lange auf dieser Strecke?" Er fahre schon vier Jahre. "So lange fahren Sie schon? Wie hieß doch der Kapitän, der früher auf diesem Schiff fuhr? Es war so ein Großer, Blonder." "Sein Name war Albers."

"Ja, an den kann ich mich noch gut erinnern. Lebt er noch?" "Nein", bedauerte der Kapitän, Albers sei schon lange tot.

"Ach, das ist schade! Woran ist er denn gestorben?" Die Reisenden hätten ihn totgefragt, entgegnete der Kapitän und ließ die erstaunte Dame stehen.

VI. *Замініть пряму мову непрямою.*

Eine junge Ärztin erzählt ein Erlebnis von einer Expedition. Dir Bericht wird in einer Zeitung wiedergegeben.

“Vor einiger Zeit kam eine Mutter mit einem schwerkranken Säugling zu mir. Das Kind war schon blau im Gesicht und atmete schwer. Nach einer kurzen Untersuchung konnte ich feststellen, daß eine leichte Form von Diphtherie vorlag. Nachdem ich, weil mir andere Instrumente fehlten, das altmodische aber scharfe Rasiermesser unseres Kochs desinfiziert hatte, wage ich einen Schnitt in den Kehlkopf des Kindes. Das herausspritzende Blut versetzte die Mutter in helle Aufregung. Sie schrie verzweifelt Sie tötet mein Kind! Sie schlachtet es wie ein Schaf! Viele Einwohner des Dorfes liefen mit drohenden Gebärden herbei, so daß ich das Schlimmste für mein Leben und das des Kindes fürchten mußte. Zum Glück war der Weg vom Dorf bis zu unserer Station steil und steinig, und als die erregten Leute an meinem Zelt ankamen, atmete das Kind schon wieder ruhig und hatte seine natürliche Gesichtsfarbe zurückgewonnen. Seitdem behandeln die Dorfbewohner mich wie eine Heilige, und es ist schwierig, sie davon zu überzeugen, daß ich keine Toten erwecken kann.”

VII. *Замініть пряму мову непрямою.*

Ein Pilot berichtet über seine Erlebnisse bei einer versuchten Flugzeugentführung. “Genau um 23.37 Uhr, als sich unsere Maschine in etwa 500 Meter Höhe über den letzten Ausläufern des Taunus befand, teilte mir unsere Stewardess, Frau Schröder, aufgeregt mit: ‘Einem Passagier ist schlecht geworden; er ist ganz bleich, und sein Kopf liegt auf der Seitenlehne seines Sessels.¹ Ich schickte meinen Kollegen, Flugkapitän Berger, in den Passagierraum. Nach kurzer Zeit kam Berger zurück und berichtete: ‘Der Mann ist erschossen worden. Wahrscheinlich ist eine Pistole mit Schalldämpfer benutzt worden, denn niemand hat etwas gehört.’

Diese Nachricht habe ich sofort an die Bodenstationen in München, Wien und Mailand weitergegeben. Die Antworten lauteten allerdings nur etwa so: ‘Fliegen Sie ruhig weiter und lassen Sie alles genau beobachten. Im Augenblick können wir Ihnen nichts Genaues sagen. Die Polizei ist informiert worden.

In den nächsten eineinhalb Stunden ereignete sich nichts, aber kurz vor der Landung in Wien erschienen zwei maskierte Männer in der Tür zur Pilotenkapsel, richteten ihre Pistolen auf mich und Kapitän Berger und befahlen: ‘Bewegen Sie sich nicht! Sie können wählen: Entweder halten Sie sich an unsere Befehle, oder Sie werden erschossen! Das Ziel der Reise ist Tripolis. Die Maschine wird augenblicklich gesprengt, wenn Sie nicht alle unsere Befehle befolgen!’ Ich war ganz ruhig, weil ich mir vorher schon alles überlegt hatte. Ironisch fragte ich: ‘Was machen Sie denn mit der Leiche, wenn wir landen?’ Diese Frage machte die Leute stutzig. Der eine befahl dem anderen, in den Passagierraum zu gehen und nachzusehen. Es gelang mir, den hinter mir stehenden Luftpiraten zu Fall zu bringen, indem ich die Maschine auf die Seite legte. Kapitän Berger konnte den Augenblick nützen, den Mann zu entwaffnen. Der zweite leistete keinen Widerstand mehr, nachdem er gesehen hatte, daß sein Komplize bereits gefesselt war.”

VIII. *Замініть пряму мову непрямою.*

Ein ärztliches Gutachten

Professor B. über den Angeklagten F.: “Es handelt sich bei dem Angeklagten um einen überaus einfältigen Menschen. Seine Antworten auf Fragen nach seiner Kindheit lassen auf schwere Störungen im häuslichen Bereich schließen. So antwortete er auf

die Frage: 'Haben Ihre Eltern Sie oft geschlagen?' mit der Gegenfrage: 'Welche Eltern meinen Sie? Den mit den grauen Haaren hasse ich, aber die beiden Frauen mit den Ohrringen besuchen mich manchmal im Gefängnis und bringen mir Kaugummi mit.' Offensichtlich wuchs der Angeklagte in derart ungeordneten Familienverhältnissen auf, daß nur äußere Anhaltspunkte wie graues Haar oder Ohrringe in ihm einige Erinnerungen wachrufen. In einem so gestörten Hirn wie dem des Angeklagten gleiten Erinnerungen und Vorstellungen ineinander, Fakten verlieren an Realität und unwichtige Eindrücke nehmen plötzlich einen bedeutenden Platz ein."

An die Geschworenen gewandt, erklärte Professor B.: "Beachten Sie, daß ein Mensch, der nicht angeben kann, wer seine Eltern sind, für ein Verbrechen, das er unter Alkoholeinfluß begangen hat, nach dem Grundsatz 'im Zweifel für den Angeklagten' nicht oder nur unter der Bedingung strafmildernder Umstände verantwortlich gemacht werden darf."

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 1

ДІЄСЛОВО (DAS VERB)	4
УТВОРЕННЯ І ВЖИВАННЯ ЧАСОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА В INDIKATIV	7
<i>ВПРАВИ</i>	11
МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА (DIE MODAL VERBEN)	19
<i>ВПРАВИ</i>	23
ДІЄПРИСЛІВНИКИ (PARTIZIP IEN)	25
<i>ВПРАВИ</i>	27

ЧАСТИНА 2

ПАСИВНИЙ СТАН ДІЄСЛОВА (DAS PASSIV)	30
ПАСИВНИЙ ІНФІНІТИВ (INFINITIV PASSIV)	31
КОНСТРУКЦІЯ SEIN + PARTIZIP II (РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ ПАСИВ)	31
ПЕРЕКЛАД ПАСИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ	32
<i>ВПРАВИ</i>	32
КОНСТРУКЦІЯ PARTIZIP I З ЧАСТКОЮ ZU	34
<i>ВПРАВИ</i>	35
КОНСТРУКЦІЇ HABEN+ZU+INFINITIV I SEIN+ZU+INFINITIV	35
<i>ВПРАВИ</i>	36
ІНФІНІТИВ З ЧАСТКОЮ ZU ТА БЕЗ НЕЇ	38
<i>ВПРАВИ</i>	39
ІНФІНІТИВНІ ЗВОРОТИ	40
<i>ВПРАВИ</i>	41
ПОШИРЕНЕ ОЗНАЧЕННЯ (ERWEITERTES ATTRIBUT)	43
<i>ВПРАВИ</i>	45
ДІЄПРИСЛІВНИКОВІ ЗВОРОТИ	46
<i>ВПРАВИ</i>	47
КОН'ЮНКТИВ (DER KONJUNKTIV)	48
<i>ВПРАВИ</i>	54
КОН'ЮНКТИВ I	58
<i>ВПРАВИ</i>	61

Любов Романівна Вовк

Теоретичні відомості та вправи з граматики німецької мови
для самостійної роботи студентів факультету міжнародного бізнесу
та менеджменту (освітньо-кваліфікаційні рівні – бакалавр і магістр)
та методичні рекомендації щодо їх виконання

Технічний редактор

Л. Щербак

Комп'ютерна верстка

Н. Демчук

Підписано до друку .10.2005 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Облік.-видавн. арк. 5,5. Умовн. друк. арк. 3,8. Зам. №1–43.
Тираж 100 прим.

Віддруковано у видавництві ТАНГ
“Економічна думка”
46000 Тернопіль, вул. Львівська, 11,
тел. (0352) 43-22-18, факс (0352) 43-24-40
E-mail: edition@tane.edu.ua